

Opinnäytetyö (YAMK)

Media- ja kulttuuriyrittäjyys

2020

Tanita Korvenoja

KESTÄVIÄ KUDELMIÄ

– kestävän kehityksen liiketoiminnan ja viestinnän
kehittäminen käsityöyrityksessä

OPINNÄYTETYÖ (YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Media- ja kulttuuriyrittäjyys

2020 | 56 sivua

Tanita Korvenoja

KESTÄVIÄ KUDELMIA

- kestävän kehityksen liiketoiminnan ja viestinnän kehittäminen käsityöyrityksessä

Tässä opinnäytetyössä käsittelen käsityötä kestävän kehityksen mukaisena liiketoimintana, sekä tarkastelen sitä, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita käsityöllä on kestävässä yritystoiminnassa. Kehitän samalla omaa työtäni tekstiilimuotoilijana, käsityöläisenä ja kutojana. Tekstiilimuotoilijan näkökulmasta käsityötä käsitellään tässä työssä siis osana tekstiilialaa. Tuon esille hankkeita, joiden agendana on vastuullistaa alaa erilaisin menetelmin, esimerkiksi kiertotalouden mukaisista malleista, eettisestä designista aina tekstiilien värjäykseen. Uusiin tutkimuksiin ja hankkeisiin tutustumalla löysin muutamia suuntaviittoja omille toimintatavoilleni, jotta voin edistää työtäni toivomaani suuntaan.

Tutkin myös yritysten vastuullisuusviestintää vertailuanalyysin menetelmällä. Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden teemat sisältävät valtavasti eri osa-alueita. Pohdin siis, kuinka itse voisin tulevilla verkkosivuillani näistä asioista viestiä oman toimintani puitteissa. Loin vertailuanalyysin pohjalta luonnoksen verkkosivustani, joilla pyrin ilmentämään toimintani filosofiaa ja eettistä pohjaa.

ASIASANAT:

Kestävä kehitys, liiketoiminta, tekstiiliala, käsityö, vastuullisuusviestintä, eettinen design.

Tanita Korvenoja

SUSTAINABLE WEAVINGS

- sustainable business and communication development in a craft enterprise

In this work, I look at handicrafts as a sustainable business, study the opportunities and challenges of handicrafts in business, while developing my own work as a textile designer, craftsman and weaver. From the weaver's point of view, handicraft is thus dealt with in this work as part of the textile industry, I highlight projects whose agenda is to make the industry more responsible for various methods, such as circular economy models, ethical design and textile dyeing. As I became acquainted with new research and projects, I found a few guidelines for my own ways of working so that I could advance my work in the desired direction.

I also study corporate responsibility communication using the method of benchmarking. The themes of sustainable development and responsibility contain a huge variety of areas that should be taken into account. With studying how others are communicating about these themes, I develop my own way of communicating about my own work on my future website. Based on the method of benchmarking, I created a sketch of my website to try to embody the philosophy and ethical basis of my work.

KEYWORDS:

Sustainability, sustainable business, textiles, handicraft, responsibility communication, ethical design.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KÄSITYÖ LIIKETOIMINTANA	8
2.1 Taiteilijat ja yrittäjyys	9
2.2 Käsityöläiset ja yrittäjyys	9
2.3 Tuotekehitys on avain terveeseen elinkeinoon – käsityömenetelmien optimointi	12
2.4 Käsitöiden markkinat nyt	13
3 KÄSITYÖ JA LIIKETOIMINTA KESTÄVÄN KEHITYKSEN VIITEKEHYKSESSÄ	14
3.1 Tekstiilien ympäristövaikutukset	14
3.2 Käsityö vs. massatuotanto	16
3.3 Globaalit trendit ja liiketoiminnan vastuullisuus	17
3.4 Eettinen design ja tekstiilien kiertotalous	18
3.5 Vastuullinen verkkokauppa	20
3.6 Värjäys	21
3.7 Synteettiset väriaineet vs. luonnonväriaineet	21
4 OMAT MATERIAALIT JA TOIMINTATAVAT	24
4.1 Värjäys ja materiaalit omassa työssä	24
4.2 Kiertotalous omassa työssä, myynti ja paketointi	28
5 VASTUULLISUUSVIESTINTÄ	30
5.1 Vastuullisuusviestintä	31
5.2 Vastuullisuusviestinnän vertailuanalyysi (benchmarking)	31
5.3 Oma vastuullisuusviestintä	43
5.4 Omat nettisivut (luonnos)	46
5.5 Muita huomioita, kehitettävää ja johtopäätökset	50
6 LOPUKSI	52
LÄHTEET	54

KUVAT

Kuva 1. Kuvakaappaus. Ivalo. Esimerkki: About Worker -merkin vastuullisuus.	34
Kuva 2. Kuvakaappaus Weecosin sivuilta. Vastuullisuusleimat.	36
Kuva 3. Kuvakaappaus. Myssyfarmin Look Book.	37
Kuva 4. Kuvakaappaus WWW. Wool.	38
Kuva 5. Kuvakaappaus WWW. Hand weaving.	38
Kuva 6. Kuvakaappaus Saana ja Olli. About-sivu.	39
Kuva 7. Kuvakaappaus. Saana ja Olli. Tuotantokartta.	40
Kuva 8. Kuvakaappaus. Anki Arvot.	41
Kuva 9. Kuvakaappaus. Ankin Raaka-aineet ja Elinkaari.	41
Kuva 10. Kuvakaappaus. Mum ´s Vastuu.	43
Kuva 11. Oma etusivu. Navigointi.	47
Kuva 12. Etusivu. Kudontaruno.	47
Kuva 13. Etusivu. Omasta työstä.	48
Kuva 14. Etusivu. Referenssikuvia.	48
Kuva 15. Etusivu. Palvelut ja linkit sosiaalisen median kanaviin.	49
Kuva 16. Materiaalit ja huolto.	49

TAULUKOT

Taulukko 1. Käyttämieni materiaalien ympäristövaikutuksista	25
---	----

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössäni tavoitteenani on kehittää omaa toimintaani käsityöläisenä ja kutojana. Opinnäytetyön ydinteemat ja tutkimuksen aiheet käsittävät käsityötä kestävästä liiketoimintana, sekä viestimistä tästä vastuullisuusteemasta. Ydinkysymykset tässä työssä siis käsittelevät sitä, kuinka toimia kudonnaisia valmistavana käsityöläisenä mahdollisimman kestävästi ja kuinka viestiä siitä omille asiakkaileni ja sidosryhmilleni.

Opinnäytetyö jakautuu viiteen kokonaisuuteen, jossa ensimmäiseksi, luvussa 2 tuon esille käsityön erityispiirteitä ja miten hyödyntää niitä liiketoiminnassa. Käsityö voi olla taiteellisesti painottunutta, tai sen päämäärät voivat olla myös liiketoiminnallisia, ero ei ole välttämättä selvä. Käsityössä usein luovuus ja itse tekeminen ovat korostuneessa asemassa.

Kolmannessa luvussa taas asetan 2. luvun teemat vielä kestävästä kehityksen näkökulman alle. Tekstiilit ovat yksi saastuttavimmista aloista tällä hetkellä, ja vaikka useita hankkeita on menetelmien parantamiseksi, on hyvä tiedostaa kuinka toimia itse tehdäkseen kestävämpiä ratkaisuja. Koen että yksin toimiva käsityöläinenkin voi omalla työllään edistää kestäviä toimintatapoja. Tekstiilien ongelmana on myös, että tällä hetkellä niitä massatuotetaan valtavia määriä kuluttajien ostettavaksi hyvin huokealla hinnalla. Moni ei siten enää ymmärrä käsityön monivaiheisuutta, kunkin käsityötuotteen valmistamiseen vaadittavia taitoja ja niille muodostuvaa hintaa. Kuitenkin käsityön menetelmät itsessään ovat jo ympäristöä säästävämpiä kuin teolliset menetelmät, ja esimerkiksi huolellisella tuotesuunnittelulla ja materiaalivalinnoilla taataan mahdollisimman vähäinen hukka tuotannon suhteen. Käsityön menetelmillä voidaan myös luoda persoonallisia ratkaisuja.

Tarkastelen 3. luvussa myös eettisen designin ja kiertotalouden käsitteitä. Kiertotalous on tavallaan vanha ajatus, mutta uusi käsite. Ennen kaiken materiaalin saatavuus oli niukempaa, ja tekstiilitkin kulutettiin loppuun niitä välillä parsien ja modifioiden, loppusijoitus löytyi usein mm. juurikin esimerkiksi räsymatoissa. Ennen teollista aikaa tekstiilit oli myös valmistettu luonnonmateriaaleista, jolloin ne lopulta käytöstä poiston jälkeen maatuivat, ilman mikromuoviongelmia ynnä muita lieveilmiöitä. Nykyisin monet tekstiilit ovat vähintäänkin jotakin luonnonkuidun ja synteettisen kuidun sekoitusta, ellei kokonaan synteettistä materiaalia, usein muovi – eli öljypohjaisia (Mäki 2018). Tekstiilejä on

siksi vaikea hyödyntää uudelleen, kun kierrätyksessä ei tiedetä mitä kuituja kyseinen tekstiilinkappale sisältää. Teknologia tämän suhteen kyllä kehittyy kovaa vauhtia, mutta koko tekstiilentuotantosysteemi tulisi uudistaa. Tähän kiertotalous on yksi keino, kun koko kaari tuotteen alkukuidusta tuotteen loppusijoitukseen mietitään tuotetta suunniteltaessa. Myös tekstiilien nykyistä eettisempi kuluttaminen ja asiakkaiden neuvominen esimerkiksi tekstiilien huollon suhteen on tärkeää, ja haluan tarjota asiakkaileni tähän käytännöllisiä ratkaisuja perusteluineen.

Luvussa 4 pohdin, kuinka itse voin tehdä työssäni parempia ratkaisuja nyt ja tulevaisuudessa. Tekemisessäni on alusta alkaen ollut suhteellisen ekologinen eetos, mutta tämän kehittämistoiminnan tarkoituksena on löytää vielä täsmällisempiä suuntaviittoja omalle toiminnalleni materiaalivalinnoista ja työmenetelmistä, aina toiminnastani tiedottamiseen.

Luvussa 5 tarkastelen kuinka muut samanhenkiset yritykset viestivät näistä edellä mainituista teemoista omilla nettisivuillaan. Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden aihepiiri on todella laaja, pohdin siis, miten itse sitten viestiä selkeästi ja luotettavasti. Käytän tähän työkaluna vertailuanalyysia eli benchmarking-menetelmää. Vastuullisuusviestinnässä voi olla kyse esimerkiksi yrityksen markkinointiviestinnästä, tai se voi olla esimerkiksi raportointia tai niin sanotusti kouluttavaa sisältöä (Harmaala & Jallinoja 2012).

Vertailuanalyysin lisäksi tärkein tiedonkeruun menetelmä tässä kehittämishankkeessa on ollut tutustua kirjalliseen lähdeaineistoon kyseisistä, edellämainituista teemoista.

2 KÄSITYÖ LIIKETOIMINTANA

Käsityöryittäjäys ja käsityö liiketoimintana eroaa muutamiltakin osin niin sanotusta tavanomaisesta yrittäjyydestä ja liiketoiminnasta. Käsityöryittäjyydellä on omat haasteensa, mutta myös mahdollisuutensa. Käsityöryittäjyydessä yhdistyy muotoiluosaaminen, asiakastarpeiden tunnistaminen, tekijänsä ja ympäristönsä vaikutukset - nykyinen kulttuurinen ympäristö, mutta myös kulttuurihistoriallinen perinne. Ei ole myöskään täysin yksioikoista, kuinka käsityöryittäjän käsite määritellään. Onko vain perinnetaitojen taitaja käsityöryittäjä, vai katsotaanko esimerkiksi toiminnassaan koneita käyttävä puuseppä tai vaikkapa kampaajat käsityöläisiksi, työskenteleväthän hekin loppuviimein käsillään? (Kovalainen, Anttila & Matomäki 2002, 11–37.) Tässä työssä kuitenkin tarkastellaan käsityöryittäjyyttä käsinkutovan käsityöläisen näkökulmasta.

Käsityöryittäjä voi toimia esimerkiksi itsenäisenä ammatinharjoittajana/taiteilijana, tai vaikkapa verkostoituneena yrittäjänä jonka tuotteita myydään ja markkinoidaan yhdessä muiden tuottajien kanssa. Käsityöntekijä voi olla myös osa tuottajakonseptia, jossa kyseinen tuottaja kokoaa osaajat yhteen, ja jossa tuotteet suunnitellaan yhdessä muiden taitajien kanssa, mutta joku muu hoitaa markkinoinnin ja myynnin. Lisäksi käsityöryittäjä saattaa valmistaa tai suunnitella tuotteita alihankintana jollekin toiselle yritykselle. (Kovalainen 2002, 11-29.)

Kovalaisen mukaan käsityön tekeminen saattaa muistuttaa läheisesti taidetta, luovuuden ja esteettisyyden korostuessa työn tekemisessä. Usein tekijä myös toteuttaa itseään ja näkemystään valmistamiensa tuotteiden kautta. Käsityötuotteet ovat usein yksittäisiä uniikkikappaleita, tai ne valmistetaan piensarjoina. Käsityöllä ja siihen liittyvällä yrittäjyydellä voi siis olla sekä taiteellisia että liiketoiminnallisia päämääriä, eikä olekaan yksiselitteistä kumpi edellä kukin käsityöntekijä toimii. Kuitenkin, jos käsityöläisen on tarkoitus saada työstään elanto, on hyvin keskeistä pohtia myös asiakaskohderyhmää ja heidän tarpeitaan, koska asiakashan lopulta on se, joka maksaa korvauksen tuotteesta. Käsityöryittäjäys saattaa usein olla niin sanottua elämäntaparyittäjyyttä, sillä monesti-kaan käsityöalan työpaikkoja ei vapailla markkinoilla niinkään ole, joten ainoaksi keinoksi toteuttaa käsityöläisyyttään muodostuu usein yrittäjyys. Kuitenkaan moni, kuka yrittäjämäisesti käsityö- tai taiteen alalla toimii, ei välttämättä ensisijaisesti halua edes mieltää itseään yrittäjäksi, vaan esimerkiksi taiteilijaksi tai muotoilijaksi. (Kovalainen 2002, 24–28.)

2.1 Taiteilijat ja yrittäjyys

Taiteilijoista *Taiteen ja kulttuurin barometri 2019 – taiteilijoiden työ ja toimeentulon muodot* -tutkimuksen mukaan 27 % vastaajista kertoivat toimivansa yrittäjinä, yleisimpänä yritysmuotona toiminimi (18 %). Toiset 27 % kertoivat toimivansa freelancereina. Varsinkin taiteilijoiden asema työ- kuin työttömyysmarkkinoillakin on hankala. Taiteilijoilla on usein monta eri tulonlähdettä (palkan ja palkkioiden lisäksi, käyttöluvut, muut korvaukset ja apurahat) ja toimenkuvaa, jolloin esimerkiksi juuri yrittäjyys koettiin sopimattomana ansaintakeinona työn epävarmuudesta johtuen. Taiteilijat kokivat myös, että heillä ei ole tarpeeksi liiketoimintaosaamista, tai että he eivät tiedä tarpeeksi tekijänoikeuksista tai luovan työn juridisista seikoista, jotta he uskaltaisivat ryhtyä yrittäjiksi. Moni myöskin koki, että yrittäjyys vaatii taiteen kaupallistamista, tai että itseään ja työtään pitäisi brändätä ja markkinoida, korostaen omaa tekemistään, ja tämä koettiin hyvin negatiivisena asiana. Toisaalta erilaiset agentuurit ja taiteen välittäjät hoitavat näitä edellämainittuja osa-alueita taiteilijoiden puolesta, mutta monikaan ei siitä huolimatta nähnyt että agentuureista tai vastaavista olisi merkittävää hyötyä. (Hirvi-Iljäs, Kautio, Rensujeff & Sokka 2020.)

Yrittäjyyskuvien negatiivisuudesta huolimatta, osa vastaajista koki, että esimerkiksi apurahoitetut toimintamallit olivat riittämättömiä, ja he olivat siksi hakeutuneet yrittäjyyden pariin. Erityisesti muotoilijoille, arkkitehdeille (muotoilijat ja arkkitehdit 4 % kaikista vastaajista) ja audiovisuaalisten (7 % kaikista vastaajista) taiteiden aloille yrittäjyys näyttäytyi muita hieman tärkeämpänä. Moni taiteilija siis rahoittaakin omaa taiteellista työtään jotenkin muutoin, esimerkiksi tekemällä muita, ei taiteellisen alan töitä. Myös perheen tai läheisten tuki nähtiin hyvin tärkeänä seikkana. Kyse ei välttämättä ollut taloudellisesta tuesta, vaan pikemminkin henkisestä tuesta, liittyen taiteilijana toimimiseen. Kaikista toimeentulon vaikeuksista huolimatta, 95% vastaajista kokivat, että tekemisensä on merkityksellistä muillekin, kuin vain itselleen. Taide luo yhteiskunnallistakin arvoa, ja kukaan muu ei voi tehdä juuri kyseisen taiteilijan taidetta, kuin taiteilija itse. (Hirvi-Iljäs ym. 2020.)

2.2 Käsitöläiset ja yrittäjyys

Käsityöyrityksen tulonmuodostus voi koostua pelkästään konkreettisten tuotteiden myynnistä, tai sitten esimerkiksi käsitöiden tekemiseen liittyvistä ohjeista ja opettamisesta, kursseista, tai näiden kaikkien yhdistelmästä. Taito on hiljaista tietoa, ja tietoa

voidaan myydä, kunhan sen osaa muotoilla sellaiseksi ymmärrettäväksi ja mielenkiintoiseksi kokonaisuudeksi, jota voi kurssi- tai opetustoiminnassa hyödyntää.

Käsityöalalla on yleistä että toimijat ovat osa-aikaisia tai sivutoimisia yrittäjiä. Vuoden 2019 *Käsityöalan suhdanne- ja toimialaraportin* mukaan käsityöyrittäjien määrä on pudonnut vuodesta 2017, vastanneista 55 % oli enää päätoimisia yrittäjiä, ja 35 % ilmoittivat saavansa tulonsa pääosin muista lähteistä, kuten palkansaajina, eläkeläisinä tai opiskelijoina. Joka kymmenes vastasi toimivansa alalla vain harrastusluonteisesti, ja tutkimuksessa mainitaankin harrastusluontoisen toiminnan kenties aiheuttavan haasteita markkinoilla, jos harrastusmielessä toimijat kilpailevat päätoimisten yrittäjien kanssa. (Käsityöalan suhdanne- ja toimialaraportti 2019.)

Suuri osa käsityöyrittäjistä toimivat alle kahden hengen yrityksissä (Käsityöalan ja suhdanne- ja toimialaraportti 2019) ja iso haaste onkin se, kuinka muodostaa kannattavaa liiketoimintaa, saati kasvattaa sitä kun on yrittäjä toimii yksin yrityksessään huikean monessa roolissa, kaiken ylläpitävänä moottorina. Lisäksi käsityö on usein aikaa vievää, tuotteiden valmistamiseen kuluu enemmän aikaa kuin esimerkiksi teollisesti massatuotettuihin tuotteisiin, joten hinnallakin on mahdotonta kilpailla. Miksi siis ylipäätään toimia käsityöyrittäjänä?

Käsityöllä on usein kuitenkin muita keinoja, lisäarvoa, jolla kilpailla suurten sarjatuotantoerien kanssa:

Käsityötuote on kuluttajien kannalta haluttava, jos se on kulttuurisesti kiinnostava, kestävä ja kilpailukykyinen. Se on ”käyttötuote”, jos se on käytettäväksi tarkoitettu, mutta sen on ohitettava käytettävyydessä teollinen kilpailijansa. Se on sosiaalisesti kiinnostava, jos se sisältää sellaisia merkityksiä ja viittauksia, että se on myös ”näyttötuote”. Mutta: se voi täyttää myös sen ekologisen odotusarvon, joka puuttuu monilta suurten teollisten sarjojen ja varsinkin halpatuontituotteiden edustajilta. Sen alkuperä (lokaalisuus), materiaalinkäyttö (esim. terveystakuut, uusiutuvuus, kierrätettävyys, korjattavuus), tuotantoteknologia (esim. tuotantoenergian käyttö, rakenne-ratkaisut) ja monet muut ekologiseen taseeseen liittyvät seikat voidaan saada niin läpinäkyviksi, että niiden tuoma lisäarvo kiinnostaa valistunutta kuluttajaa. (Anttila 2002, 35.)

Käsityöläinen voi siis tuotannollaan iskeä siihen rakoon, jossa teollinen tuote ei pärjää. Käsityö on usein toimintatavoiltaan paljon ekologisempi, kuin massatuotannon prosessit, ja usein käsityön tekeminen, eli luova prosessi on yhtä tärkeää kuin sen tuloksena valmistuva artefakti. Käsityön tekeminen itsessään siis olennaisesti vaikuttaa tuotteeseen. Toki kehitys massaprosessienkin suhteen on jatkuvaa, ja tekstiiliteollisuuden saastuttavuuteen on herätty. Käsityöllä on myös kulttuurihistoriallinen arvonsa, se on osa jatku-moa, jonka syvempi olemus on monien sukupolvien kokemuksen takana.

Käsityötuotteita ei siis hankita ainoastaan tuotteiden itsensä takia, vaan myös niihin sisällytettyjen muiden merkitysten ja symbolisten arvojen vuoksi. Käsityö kertoo aina tekijästään ja tämän taidokkuudesta, valmistusmenetelmästä ja kulttuurisesta ympäristöstään. Käsintuotettuja esineitä annetaan myös mielellään lahjaksi, joten käsityö kertoo myös antajastaan ja saajastaan. (Luutonen 2002, 6.)

Käsityön sekä pienyrittäjyyden keinoin pystytään nopeammin vastaamaan käsillä olevaan ongelmaan. Pienen yrityksen resilienssi, muuntautumiskyky tai ”toipumiskyky” heilahtelevilla markkinoilla on usein tehokkaampaa, kun taas ison yrityksen, moniulotteisen teollisen toimijan prosessit ovat usein raskaita ja monivaiheisia. Isojen teollisten prosessien suuntaa on vaikea kääntää nopeasti, vaan koko monivaiheinen ja pitkällekin ulottuva ketju on suunniteltava aina uudelleen. Käsityö myös tuottaa nopeammin uusia tuloksia, innovaatioita, joita voidaan sitten teollisissakin menetelmissä hyödyntää. Teollista tuotantoa ja käsityötä voidaan myös yhdistää yksilöllisempien tuotteiden aikaansaamiseksi. Tuotannon perusprosessi voi siis olla teollinen, mutta esimerkiksi viimeistys/viimeistelyt käsityönä tehtävä, jolloin tuote mukautuu aina kuhunkin yksilölliseen tarpeeseen. (Stenros 2002, 69–70.) Tekstiilien viimeistykset tai viimeistelyt voivat olla esimerkiksi kemiallisia viimeistelyjä: tekstiili saa vedenkestävän pinnoitteen. Tekstiilin viimeistely voi myös tarkoittaa jotakin persoonallisempaa ratkaisua tekstiilin ulkomuodossa muuten, esimerkiksi koristelua.

Useammassa *Käsintehty tulevaisuus* -julkaisun artikkeleissa ja *Taiteen ja kulttuurin barometri 2019* -julkaisussa pohdittiin sitä, että useinkaan käsityön tekemisen koulutukseen ei sisältynyt tarpeeksi kattavasti yrittäjyysopintoja, vaikka juuri yrittäjyys lienee se, missä työllistyminen tällä alalla on todennäköisintä. Tästä siis ainakin osittain kumpuaa taiteilijoiden ja käsityöläisten epävarmuus liiketoimintaan liittyen. Ongelmaksi käsityötuotteiden ja asiakkaiden kohtaamattomuudessa saattaa myös muodostua se, että potentiaaliset asiakkaat eivät yksinkertaisesti löydä tuotteita, koska niitä ei markkinoida oikeissa kanavissa, tai tuotteet ovat kalliita ja hankalaa hankkia. Voi olla jopa on niin, että käsityön valmistaja koetaan epäilyttäväksi, jos tämä ei toimi näkyvästi ja avoimesti. Voisiko käsityöläinen siis avoimesti kertoa myös tuotteidensa ostoprosessista ja mahdollisista muista tuotantoonsa liittyvistä asioista?

Käsitöiltä, kuten muiltakin tuotteilta, peräänkuulutetaan käytännöllisyyttä. Omassa työssäni ja muotoilijan koulutuksen omaavana haluan aina suunnitella tuotteita todelliseen tarpeeseen. Siksi kutsun omaa työtäni ja tekeleitäni käyttötaiteeksi. Ilmaisen itseäni

tuottamieni artefaktien kautta, mutta niillä on aina silti jokin muu, hyvin käytännöllinen funktio. Haluan että tekemäni tuote kestää aikaa ja vain paranee käytössä.

2.3 Tuotekehitys on avain terveeseen elinkeinoon – käsityömenetelmien optimointi

Itse toimin tällä hetkellä käsityöläisenä, kutojana osuuskunnan (Osuuskunta Fabriikki 8) kautta. Ainakin toistaiseksi koen juuri kyseisen osuuskunnan sopivaksi kanavaksi toimia, synergiaetujen ja muiden yhteisöllisyydestä koituvien hyötyjen vuoksi, vaikka osuuskuntamme ei ainoastaan käsitöihin keskitykään, vaan joukossamme on hyvin monenlaisia tekijöitä. Koen kuitenkin, että juuri eri alalla toimivien kanssa verkottuminen säästää aikaa, vastauksia käytännön ongelmiin tai muihin askarruttaviin kysymyksiin aina joltain jäsenistämme löytyy. Osuuskuntayrittäjyys vaatii toimijalta tiettyjä yrittäjän ominaisuuksia, kuten muissakin yritysmuodoissa toimiminen. Usein ammattimaisesti toimiva käsityöyrittäjä siis toimii yksin yrityksessään hyvin monessa roolissa: suunnittelijana, taiteilijana, muotoilijana, valmistajana ja tuottajana, toimitusjohtajana, materiaalihankkijana, hoitaa yrityksen logistiikan ja toisinaan toimii myös itsenäisenä mainostoimistona. On haastavaa luovia tässä kaikenkattavassa ristiaallokossa ilman, että mikään näistä edellä mainituista osa-alueista olennaisesti kärsisi.

Tuotekehitys ja -muotoilu ovat siis keskiössä käsityöyrityksen toiminnan muotoilussa. Käsityötuotteen on oltava käytännöllinen, niin kuin yrityksen tuotantoprosessienkin, jotta kannattavaa liiketoimintaa voi ylipäättään syntyä. Tuotesuunnittelun prosessi on moniulotteinen tapahtuma, jossa vaaditaan vahvan materiaalitietämyksen lisäksi kulttuurista ja persoonallista ymmärrystä, mutta myös organisointikykyä, ja tekijän on hallittava kyseinen valmistusmenetelmä. Ideaali tuotesuunnittelun prosessi lähtee ongelmasta, johon haetaan ratkaisua. (Anttila & Ahoniemi 1993, 108.) Ratkaisu voi olla esimerkiksi asiakkaan ongelman ratkaisua. Asiakkaalla voi olla tarve tietynlaiselle artefaktille, ja käsityöläinen osallistaa asiakkaan tuotesuunnitteluprosessiin neuvottelemalla halutusta tuloksesta. Tällöin lopullinen tuote on ikään kuin tekijän eli käsityöläisen ja asiakkaan yhteinen tuotos. Tuoteidea on kuitenkin usein lähtöisin käsityöläisen omista mieltymyksistä ja arvoista. Tuotesuunnittelua ja eettistä designia tarkastelen lisää luvussa 3.4.

Käsityön hinta muodostuu useimmiten korkeammaksi kuin teollisesti sarjoina valmistetun tuotteen. Siksi käsityöläisen onkin mietittävä, mistä ominaisuuksista asiakas on valmis maksamaan lisähintaa käsityötuotteessa verrattuna teollisesti valmistettuun

tuotteeseen. Ihmiset eivät välttämättä enää tunnista tai arvosta kädentaitoja, joten käsityö tai käsintehty itsessään ei ole kaikille arvo. Käsityö myös saatetaan mieltää osaltaan vanhanaikaiseksi harrastusmaiseksi toiminnaksi asiaan vihkiytymättömien osalta. (Rintaniemi 2002, 106–109; Fact sheets 2010, 65–70.)

2.4 Käsitöiden markkinat nyt

Tällä hetkellä käsintehtyjä tuotteita voi ostaa esimerkiksi paikallisista Taitokeskusten Taito-Shopeista, erilaisten käsityöosuuskuntien kivijalka- ja verkkokaupoista, yrittäjien omista käsityöpuodeista ja verkkokaupoista, design-tuotemyymälöistä, erilaisista museo- ja turistikohteista, ja tietenkin (käsityö)messuilta ja muista tapahtumista. Käsityötoimintaa ja yrittäjyyttä tuetaan myös erilaisten järjestöjen, kuten Ornamon, käsityöläisten omien yhdistysten ja kiltojen, tekstiilitaiteilijoidenliiton TEXO:n ja taideteollisuusyhdistysten kautta. Järjestöt auttavat esimerkiksi immateriaalioikeuksia tai juridiikkaa koskevissa asioissa. Myös esimerkiksi Etsy, kansainvälinen verkkokauppa-alusta, on oikeastaan kehitetty juuri käsityöläisiä varten. Etsyssä on todella kattava valikoima erilaisia käsityötuotteita.

Messuja on tänä keväänä järjestetty myös verkossa korona-pandemian aiheuttamien isojen yleisötapahtumien rajoitusten vuoksi, mikä on käsittääkseni kuitenkin ollut useammille osallistujille toimiva ratkaisu, niin yrityksille kuin asiakkaillekin. Yritykset ovat vältäneet messuosastoista ja kuljetuksista koituvat kulut, ja asiakkaat ovat löytäneet kotisohvalta käsin verkkomessuilta etsimänsä ja samalla tutustuneet uusiinkin yrityksiin, ilman että ovat väsyttäneet itsensä kävelemällä tuntikausia valtavissa messuhalleissa. Myös esimerkiksi erilaiset Facebookin ja Instagramin live-lähetykset messuille osallistuvien yritysten kesken ovat tuoneet tapahtumiin oikeaa läsnäolon tunnelmaa, jolloin yritykset ovat helpommin voineet esitellä tuotteitaan ja toimintaansa samalla tavoin kuin kasvotustenkin tapahtuvassa vuorovaikutuksessa.

3 KÄSITYÖ JA LIKETOIMINTA KESTÄVÄN KEHITYKSEN VIITEKEHYKSESSÄ

Tekstiiliala on yksi saastuttavimmista teollisuuden aloista (FINIX-hanke 2020). Tässä luvussa tarkastelen lyhyesti koko tekstiilialan ongelmia, mutta kattavammin hankkeita, jotka toimivat tekstiilialan kestävämmän tulevaisuuden puolesta. Käsiyöläisenkin on hyvä pysyä ajantasalla siitä, millaiseksi koko tekstiiliala on muuttumassa, hankkiihan käsiyöläinenkin materiaalinsa jostakin. Myös esimerkiksi lankojen tuotantoketju saattaa olla hyvinkin pitkä pellolta kuiduksi ja lopulta langaksi.

Kirjalliseen aineistoon perehtymisen lisäksi osallistuin muutamiin liiketoimintaa ja kestävä kehityksen toimintamalleja käsittelevään etäkoulutukseen. Tämän työn osalta osallistuin siis neljään koulutukseen tai webinaariin, joissa käytiin läpi brändien, tekstiili- ja muotialan, sekä verkkokaupan vastuullisuutta. Koulutukset löytyivät helposti, oikeastaan Facebookin ja Instagramin algoritmit toivat koulutukset tietoisuuteeni, joten aktiivisesti en aiheeseen liittyviä koulutuksia varsinaisesti edes etsimällä etsinyt. Päätin kuitenkin osallistua, koska koin että näistä saattaisi olla suurtakin hyötyä opinnäytetyötäni ajatellen. Myös poikkeusaikoja ja koronakevättä eläessämme, ajattelin saavani kenties jotakin hyvin tärkeää, uutta tietoa ja ideoita, joita en ehkä pelkästään kirjallisiin tutkimuksiin perehtyessäni saisi, kirjastojenkin ollessa kiinni.

3.1 Tekstiilien ympäristövaikutukset

Tekstiilejä tuotetaan todella moneen eri tarkoitukseen, vaatetus- ja sisustustekstiilien lisäksi tekstiilejä valmistetaan esimerkiksi terveydenhuoltoon, kulkuvälineiden verhoiluun, rakennuslalle ja teollisuuteen. (Heino ym. 2020, 9–10.) Suurin osa Suomen tekstiilituotannon päästöistä tapahtuu Suomen ulkopuolella, kun tuotanto on siirretty pois kotimaasta esimerkiksi halvempien tuotantokustannusten vuoksi. (Mäki 2002.)

Tekstiilikuitujen, esimerkiksi yleisimmän kuidun eli puuvillan, kasvatuksessa käytetään paljon lannoitteita ja torjunta-aineita, jotka sisältävät eliöille haitallisia kemikaaleja. Tällöin puuvillan viljelijät ja pelloilla työskentelevät altistuvat näille haitallisille aineille, mutta myös tuotteen loppukäyttäjä, sillä valmiistakin tuotteista kemikaalijäämiä saattaa löytyä. (Nurmi n.d.) Myös tekstiilien viimeistelyssä käytetään paljon kemikaaleja:

Tekstiileissä ja vaateuksessa on paljon erilaisia kemikaaleja. Joitakin käytetään antamaan tuotteelle tietty ominaisuus. Esimerkiksi biosidejä käytetään pysäyttämään homeen kasvu kengissä, väriaineita antamaan vaatteille tietynlainen väri ja vettä hylkiviä aineita tekemään ulkovaatteista käytännöllisempiä. Joskus tiettyjä kemikaaleja lisätään sen varmistamiseksi, että vaatteet eivät rypisty tai homehdu pitkien kuljetusten aikana. Jotkut vaatteet ja kengät sisältävät bakteereja tuhoavia aineita hajun poistamiseksi. Tekstiilit voivat myös sisältää öljyjä ja rasvoja, tärkkiä, sulfonoituja öljyjä, vahoja ja joitakin pinta-aineita. (European chemicals agency.)

Myös nanomuotoisia kemikaaleja käytetään parantamaan tekstiilien ominaisuuksia. Jotkin kemikaalit saattavat olla vaarallisia eliöille ja ympäristölle. Nanomuotoiset kemikaalit ovat siis esimerkiksi hiilestä, metalleista tai polymeereista valmistettuja nanokokoisia hiukkasia, joita käytetään esimerkiksi erilaisissa (tekstiili)suojauksissa. Erilaisia nanokemikaaleja esiintyy myös luontaisesti luonnossa. (European chemicals agency.)

Ei ole ollenkaan helppoa jäljittää, mitä kaikkia kemikaaleja tekstiileissä käytetään, eikä näistä kemikaaleista useinkaan kerrota kuluttajalle mitään. Myöskään kudontalankojen osalta, tilatessani lankoja isommilta tukkuliikkeiltä, ei kerrota lankojen värjäysmetodeista tai mahdollisista viimeistysaineista. Tuotantoketjut ovat usein myös niin pitkiä, että välttämättä kyseisellä tukkuliikkeelläkään ei ole näistä asioista tietoa. Kuinka siis voin kutojana varmistua siitä, että käyttämäni lanka on turvallinen ja turvallisesti värjätty? Hankkimalla vain värjäämättömiä luomulaatuisia lankoja, ja värjäämällä ne itse? Suomessa tosin säädökset esimerkiksi tekstiilien värien käytöstä ovat tiukkoja, ja tuotteita testataan paljon niiden turvallisuuden takaamiseksi, joten suomalaisten yritysten suosiminen lankoja tilatessa on perusteltua.

Myös tekstiilien huolto aiheuttaa ympäristövaikutuksia: kuluttajien taloudessa tapahtuva pesu, käytettävät pesuaineet ja pesuohjelmat (sähkö), silitys, kotitalouksissa käytettävät viimeistysaineet kuten tärkki tai huuhteluaineet, ja itse tekstiilien käyttö. Tekstiileistä, jotka ovat valmistettu kokonaan tai osittain synteettisistä materiaaleista, saattaa pesuissa ja käytössä irrota pieniä mikromuovihiukkasia ympäristöön ja vesistöön. Ei ole vielä täysin selvää mitä mikromuovit ympäristössä aiheuttavat. Mutta tiedetään, että ne keräävät itseensä raskasmetalleja (Hakanpää 2018).

Erilaiset merkinnät ja sertifikaatit takaavat ainakin osittaisen ekologisemman, eettisemmän tai muutoin kestävämmän tuotetun tekstiilin laadun, mutta ne eivät takaa koko tuotantoketjun turvallisuutta tai vastuullisuutta. Luomupuuvilla-paita saattaa yhtä lailla olla tuotettu epäinhimillisissä olosuhteissa, kuin tavallinenkin puuvillainen paita. Sertifikaatit myös maksavat. Monella pienyrityksellä, joiden tuotanto olisikin eettistä ja kriittisemmän

katseen kestävä, ei välttämättä ole varaa hankkia tiettyjä sertifikaatteja. (Lehtonen 2019.)

3.2 Käsityö vs. massatuotanto

Nopeasti muuttuvassa maailmassa ja suhdanteiden vuoristoradassa saattaa olla kannattavampaa suunnitella ja valmistaa pienempiä teollisesti valmistettuja eriä, jotka kenties viimeisteltäisiin käsityön menetelmin nostaten tuotteen arvoa. Tuote voisi siis olla teollisesti pienerissä valmistettu, mutta personoitu käyttötarkoitukseensa käsin. (Stenros 2002, 68–71.)

Monesti iso tuotantomäärä tarvitsee ison pääoman, ja tuotteen matka suunnittelupöydältä kudontaan, kankaaksi ja tuotteeksi vaatii aikaa. Pienyritys taas voi tehdä kaiken nopeammin ja pienemmällä pääomalla, mutta pienemmin erin. Toisaalta, tällöin ei ole vaaraa siitä, että tuotettaisiin suuria määriä turhia tuotteita, jotka sitten eivät menekään kaupaksi, vaan joudutaan hävittämään tavalla tai toisella ja arvokasta työtä ja materiaalia menee tonneittain hukkaan. Moni yritys on esimerkiksi hävittäneet myymättömiä tuotteitaan polttamalla, jotta niistä ei kukaan muukaan pääsisi hyötymään. (Kakko 2018; Väliaho & Kempas 2017.)

Korostan, että teollisuudessaakin esimerkiksi ompelu tapahtuu aina käsin tai käsin ohjattavaa konetta käyttäen, joten teollisuudenkin prosessit sisältävät paljon käsityötä. Tämäkin seikka lisää varsinkin myymättömien tuotteiden hävittämisen järjettömyyttä. Erityisen haitallista tämä on, jos tuotteita on tuotettu epäeettisissä olosuhteissa ja vielä esimerkiksi huonolaatuisista materiaaleista. Tällöin tuotantoprosessin haitallisuus moninkertaistuu kun ympäristöhaittojen lisäksi tarkastellaan sosiaalisia ongelmia.

Toisaalta teollisten tuotantomäärien iso volyymi voi olla myös hyödyllistä. Tuotteiden kustannukset pystytään pitämään alhaalla, ja yhä useammalle tarvitsevalle saadaan tuotettua tuotteita kohtuulliseen tai edulliseen hintaan. Tässäkin haitallisuuden tai hyödyllisyyden aste riippuu tuotesuunnittelusta. Kun suunnitellaan tarpeeseen, ja tuote vastaa muutenkin hyödyllisyyden vasteeseen tuotantoprosessien ekologisuutta ja sosiaalisia seurauksia unohtamatta, on teollinen prosessi eettisestikin tarkastellen kannattavampaa.

3.3 Globaalit trendit ja liiketoiminnan vastuullisuus

Maailma on tällä hetkellä monella tapaa murroksessa, niin myös liikemaailma. Käynnissä on teknologian ja planeetan evoluutio, joista molemmat pakottavat ihmiskuntaa ajattelemaan uudelleen yritystoiminnan malleja. (Hakim 2011; BIOS 7.10.2019.)

Suomessakin yritykset etsivät aktiivisesti uusia kestävämpiä toimintamalleja. Suomen Tekstiili & Muoti ry:n työstämä Hiilineutraali tekstiiliala -tiekakartta (Heino ym. 2020) karttoittaa keinoja, joilla suomalainen tekstiiliala saatetaan hiilineutraaliksi ja vähennetään päästöjä myös globaalisti. Hiilineutraali tekstiiliala -tiekarttahanke on osa Suomen hallituksen, ministeriöiden ja toimialaliittojen yhteistyötä. Taustalla on tavoite Suomen hiilineutraaliuden saavuttaminen vuonna 2035, ja tiekartta toteutettiin joulukuun 2019 – kesäkuun 2020 aikavälillä.

Menestyminen vastuullisuudessa ennakoii pörssiyrityksen taloudellista menestystä niin tehokkaasti, että sitä on otettu käyttöön sijoittajien ohjeistuksessa ja analyysseissä. Sijoittajat arvottavat vastuullisuus- ja hiilineutraalisuuskriteereitä sekä riskien välttämisen että kilpailukyvyn näkökulmasta. Globaali ilmastoliike on tuonut vuosina 2019-2020 merkittäviä muutoksia, jossa maailman suurimmat varallisuuden hoitajat ovat korostaneet ilmastosuorituskykyä. Myös tekstiilialalle on syntynyt omia, pelkästään alan kestävyteen keskittyviä suuria sijoittajia, kuten The Good Fashion Fund. (Heino ym. 2020, 50.)

Myös parituntisella Italian Artisan:in luennolla, johon osallistuin 23.4.2020, käsiteltiin yritystoiminnan kestävyttä. Kyse oli verkostoitumislunnosta, jolla esiteltiin italialaisia traditionaalisia käsityöläisiä hyödyntävien muotibrändien toimintaa. Vaikka kyse olikin juuri muotibrändeistä, koin luennosta olevan hyötyä myös omaa toimintaani ajatellen, luento oli hyvin monipuolinen vaikka olikin tiivis. Italian Artisan toimii siis ikään kuin verkostoitumisalustana kansainvälisten suunnittelijoiden ja taitavien italialaisten käsityöläisten välillä. Italiassa käsityöllä on tunnetusti hyvin pitkät perinteet. Italian Artisan tarjoaa myös erilaisia palveluita suunnittelijoille, joissa verkostoitumisen lisäksi on mahdollisuus saada konsultaatiota yrityksen perustamiseen ja kehittämiseen liittyen, kuin brändi-, tuote- ja markkina-analyysiin, aina arvoihin ja vastuullisuuteen. Luennolla painotettiin myös, että suunnittelijoilla on iso vastuu tuotelinjojensa suhteen. Koko toiminta olisi hyvä suunnitella mahdollisimman kestäväksi aina tuotesuunnittelusta markkinointiin, ja yrityksen muihin toimintamalleihin. Luennolla vertailtiin myös nykyisin yleisimmin toimivaa lineaarista tuotantomallia uusiin, kiertotalouspohjaisiin toimintamalleihin. Luennoitsija peräänkuulutti brändien avoimuutta tuotantonsa suhteen ja ekologisia ja kestäviä valintoja konkreettisesti tasolla, eikä vain puheina. Painotus oli myös sillä, että miten luovan yrittäjän on

myös valmistauduttava siihen, että yrityksen ja brändin luomiseen ja kehittämiseen liittyy aina vahvasti myös oma persoonallinen ja henkilökohtainen kasvu. Yrittäjäksi kasvetaan, se ei ole automaatio.

3.4 Eettinen design ja tekstiilien kiertotalous

Eettinen design käsittää hyvin monta osa-aluetta. Nykyisin tiedostetaan hyvin tekstiiliteollisuuden aiheuttamat ympäristö- ja muut ongelmat, ja tämän teeman ympärillä toimii kansainvälisestikin jo useita hankkeita, joissa asioiden tilaa pyritään parantamaan. Suomessa toimii edellä mainitun hankkeen lisäksi esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen, Aalto yliopiston, VTT:n ja usean muun toimijan yhteinen FINIX-hanke:

Finix-projektissa yhteiskehitetään Suomeen tekstiilituotannon ja –kulutuksen järjestelmää, joka edistää kestävästä kehitystä maailmanlaajuisesti. Vallitseva liiketoimintamalli nojaa huonolaatuisiin tuotteisiin ja pikamuotiin. Se tuhlaa vettä, tuottaa jätettä ja vie maata ruoan tuotannolta. Valmistus halpatuotantomaissa polkee usein ihmisoikeuksia ja johtaa työntekijöiden alipalkkukseen. Finix-projekti tuo yhteen suuret ja PK-yritykset sekä startupit tekstiili- ja metsäteollisuudessa sekä jätteiden käsittelyssä yhdessä kansalaisjärjestöjen ja päättäjien kanssa yhteiskehittämään huippututkimukseen perustuvaa kestävästä tekstiilijärjestelmää. Kiertotalouteen perustuva paradigma käsittää kierrätyskuitujen ja maa- ja metsätalouden sivuvirtojen hyödyntämisen, tekstiilien elinkaarien suunnittelun, digiteknologiaa jäljittämisen ja lajittelussa hyödyntävät pitkäikäisten tekstiilien liiketoimintamallit, jotka perustuvat kestäviin materiaaleihin sekä jakamis- ja korjauspalveluihin. (Suomen ympäristökeskus 2020.)

Eettinen design pohjaa hyvin olennaisesti kiertotalouden menetelmiin. Nykyisin suurin osa tekstiilituottajien menetelmistä pohjautuu siis lineaariseen tuotantoprosessiin, jossa tuotesuunnittelussa ei juurikaan oteta huomioon tuotteiden koko elinkaarta. Kiertotaloudessa taas on kyse tuotteiden elinkaarisuunnittelusta, jolloin juuri tuotesuunnittelu on kaiken keskiössä. (Nurmi 2019.) Kuten Finix- ja BioColour-hankkeidenkin webinaareissa (FINIX 2020; BioColour 2020) käsiteltiin: 70 % tuotteen päästöistä syntyy tuotesuunnittelussa. Suunnittelijalla pitää siis olla ymmärrys tuotteen koko elinkaaresta ”kehdestä hautaan”. Suunnittelijan olisi hyvä tietää, missä tuotteen raakamateriaali on kasvatettu, missä oloissa, kuka sen on kasvattanut, missä värjätään ja millä, mistä väri on peräisin, missä kudotaan kankaaksi, kuka kutoo ja missä oloissa? Entäpä, kun tuote on markkinoilla, kuka sen mahdollisesti ostaa, onko tuote ylipäättään tarpeellinen, entä kuinka tuote kierrätetään? Voisiko tuotanto olla jätteenöntä, entä aiheutuuko tuotteiden käytöstä mahdollisesti jätettä? Kaiken tämän tulisi olla avointa ja läpinäkyvää. Myös logistiikka

aiheuttaa päästöjä ja ympäristövaikutuksia. Myyjä tai toimittaja voi pohtia, kuinka optimoida kuljetusmenetelmät mahdollisimman vähäpäästöisiksi.

Jo suunnittelupöydällä on mahdollista pohtia, miten tuotteet myydään ja jälleenmyydään, entä kuinka monta mahdollista käyttäjää tuotteella voi olla? Voisiko tuotteita valmistaa esimerkiksi vuokrattaviksi jotta tuotteen mahdolliset käyttäjäsyklit pitenisivät? Entä käyttäjän ja tuotteen välinen suhde, miten luodaan kenties voitaisiin luoda syvempi emotionaalinen suhde tuotteen ja käyttäjän välille, jotta tuote on rakastettu ja pidetään käytössä pitkään? Tarjotaanko ratkaisuksi esimerkiksi huoltopalveluita, korjausta tai tuotteen modifiointia? Voitaasiinko tuotteet suunnitella alun perin jo helposti korjattaviksi ja modifioitaviksi? Voidaanko tuotesuunnittelun kautta muuttaa kuluttajakäyttäytymistä, kun kuluttajalle tarjotaan elämää helpottavia vastuullisia palveluita tuotteen huoltoon? Miten tuote olisi mahdollisimman helppo kierrättää, voidaanko se helposti purkaa osiin? Kierrätystä helpottavat seikat, jos tuote on valmistettu esimerkiksi vain yhdestä materiaalista, tai tuote on koostettu vaihdettavista moduuleista jolloin kuluvat osat voidaan vaihtaa. Tuotteen elinkaaren loppupää olisi hyvä olla mietittynä jo suunnittelupöydällä. Kierrätysprosessi helpottuu myös silloin kun tuote ja sen materiaalit pystytään jäljittämään. (Nurmi 2019.)

Kenties kuitenkin tärkeintä kiertotalousajattelussa ja tuotesuunnittelussa ylipäätään on se, kenelle suunnitellaan ja miksi. Edellä mainittujen tuotesuunnittelun aspektien lisäksi, olisi tärkeää pohtia myös sitä, ylläpitääkö tuote monimuotoisuutta, onko se maapallon kantokyvyn mukainen. Voiko kyseinen tuote tukea esimerkiksi onnellisuutta? Millainen on suunnittelijan rooli suhteessa käyttäjään, jos käyttäjällä olisi aktiivisempi rooli tuotesuunnittelussa, jolloin tuotteeseen syntyisi emotionaalinen suhde jo suunnitteluvaiheessa? (Nurmi 2019.)

Kiertotalouden menetelmät ovat siis suurimmilta osin vasta kehityksessä, ja uusia kiertotalouden mittareita ja palveluita syntyy sitä mukaa kun ala kehittyy. Esimerkiksi Telaketju on tekstiilien kiertotalouden pilottihanke:

Telaketju on aktiivinen yhteistyöverkosto, jonka tavoitteena on edistää tekstiilien kestävästä tuotantosta, käytöstä ja kiertoa. Telaketjun tutkimustyö luo pohjaa kiertotalouden mukaiselle liiketoiminnalle ja rakentaa Suomesta tekstiilien kiertotalouden edelläkävijää. (Telaketju 2019.)

Telaketju-hanke kokoaa yhteen eri tekstiili- ja kiertotalousalan toimijoita. Hankkeen verkkosivuilta löytyy paljon tietoa ja webinaareja liittyen yritysten vastuullisuuteen, kiertotalouteen ja sen mukaisiin liiketoimintamalleihin. Telaketju on myös mukana Lounais-

Suomen jätehuollon (LSJH) kanssa pilotoimassa poistotekstiilien jalostuslaitosta Varsinais-Suomeen. (LSJH 2020.) Turussa esimerkiksi toimii LSJH:n poistotekstiilimyymälä, josta olen itsekin omiin kudonnaisiini kierrätettyä materiaalia tilannut.

Yksi toinen kiertotalouden keino on Clothing as a service – Vaatteet palveluna. Kyse on omistussuhteen muutoksesta: käyttäjä ei siis omista tuotetta, vaan esimerkiksi vaatevuokraamo. Näin tuotteestakin saadaan tuotto useampaan kertaan, ja myös kestävän tuotesuunnittelun paine lisääntyy, kun tuotteen on kestettävä käyttäjältä toiselle. (Nurmi 2019.) Esimerkkinä tästä on Vaatepuu-vaatevuokraamo, joka toimii kuukausimaksulla, jolla saa tietyn määrän vaatteita käyttöön. Olen pohtinut, voisinko omassa toiminnassani hyödyntää tulevaisuudessa vastaavaa. Vaatisiko vuokraustoiminta isompaa varastoa, mitä tällä hetkellä pystyn pitämään, vai pysyisivätkö tuotteet kierrossa ja vuokrattuina?

3.5 Vastuullinen verkkokauppa

Verkkokauppaan liittyen osallistuin Tampereen kaupungin KIERTO-hankkeen järjestämään kolmipäiväiseen Vastuullinen verkkokauppa -koulutukseen 18.–20.5.2020. Koulutuksessa oli useammankin alan case-puhujia, mutta tekstiileihin liittyen puhujia oli esimerkiksi Weecosilta, ReLovelta ja Sideflow:lta. Koulutukseen osallistujia oli jo kokeneista verkkokauppakonkareista aloitteleviin ja vasta verkkokaupasta haaveileviin. Kaksi päivää kestävässä koulutuksessa sivuttiin kaikkea verkkokaupan perustamisesta, sen ylläpitoon, markkinointiin ja hakukoneoptimointiin. Suuri painotus oli myös tuotteiden vastuullisuudesta ja ylipäättään toiminnan kestävästä laadusta.

Koulutuksessa otettiin kantaa muun muassa verkkokaupassa tapahtuvaan logistiikkaan ja sen päästöihin. Verkkokauppa vaatii tuotteiden paketoitua ja lähetyksiä, joskus kauaskin. Miten siis kompensoida tästä aiheutuvia päästöjä? Voiko kuljetukselle etsiä niin sanotusti vihreämpiä vaihtoehtoja, vai voiko tätä kompensoida jotenkin toisin? Myös se vaikuttaa, kuljetetaanko tuotteita esimerkiksi lentokoneella, laivarahdissa vai teitä pitkin. Lentäen (koskien lähinnä kansainvälistä kauppaa), toimitusaika on yleensä lyhyempi kuin muulla rahdilla. Kuluttajat ovat tottuneet siihen, että tilatut tuotteet saapuvat huomattavankin nopeasti. Voisiko kuluttajaa ohjata vihreämpiin logistiikan ratkaisuihin vaikka toimitusajat pitenisivätkin jopa viikoilla?

Koulutuksessa korostettiin myös sitä, että asiakas useimmiten haluaakin tehdä vastuullisia valintoja. Hyvää asiakaspalvelua on siis se, että antaa kattavasti tietoa tuotteiden

ympäristövaikutuksista ja alkuperästä, niiden mahdollisesta korjaamisesta ja korjauspalveluista, tai muutoin ehdotuksia esimerkiksi tuotteen loppusijoitukselle tai uudelleen käytettävyydelle. Verkkokaupassa turhien ostoksien karsimiseksi on tärkeää että tuotetiedot ovat tarkasti esillä, esimerkiksi mitat, informatiiviset kuvat, videot, käyttökokemukset. Luonnollisesti muutenkin kattavat tiedot myös tilaus- ja toimitusvaihtoehdoista ovat hyvin tärkeitä ostokokemuksen luotettavuudelle. (Vastuullinen verkkokauppa -koulutus 2020.)

3.6 Värjäys

Värit ovat hyvin tärkeitä ihmisille, mutta monikaan ei tule ajatelleeksi että mistä väri on esimerkiksi tekstiiliin päätenyt ja mistä väri on mahdollisesti valmistettu. Mainittakoon alkuun lyhyesti tekstiilien värien fysiikasta ja orgaanisesta kemiasta: kuitujen väri ja värjäys perustuu siihen, että kuitu imee tietyn määrän valoa itseensä, tai heijastaa sitä. Nämä muuntuvat valon aallonpituudet määräävät siten nähdyn värispektrin, värjäyksellä siis perimmäisesti pyritään erilaisilla kemikaaleilla ja värjäysaineilla muokkaamaan valon kulua tekstiilikuidussa. (Freeman 2019.) Luonnonväriaineita koskien, esimerkiksi kerättävän materiaalin väri ei välttämättä vastaa lainkaan värjäyksestä saatavaa lopputulosta.

3.7 Synteettiset väriaineet vs. luonnonväriaineet

Värien ekologisuuden vertailu ei ole lainkaan yksioikoista. Vaikka usein luonnonvärit saatetaan mieltää ekologisemmiksi kuin synteettisesti tuotetut värit, niin joskus luonnonväriaineet saattavat olla jopa toksisempia kuin synteettisten väriaineiden kuituun kiinnittymättömät väriaineet (yleensä väriaineen ja kiinnitys- tai puresaineen sekoitus). Yleisesti ottaen kuitenkin kuituun kiinnittyneet värit ovat turvallisia, ja varsinkin Suomessa tekstiilejä testataan tiettyjen värien ja kemikaalien osalta hyvin kattavasti. (Hintsanen n.d.)

Luonnonvärien ongelmana voi olla, että värjäykseen tarvittavaa materiaalia täytyy kerätä huomattavan isoja määriä ja usein värin uuttoon ja kiinnittämiseen tarvitaan puresaineita, jotka voivat olla hyvinkin myrkyllisiä, yleensä raskasmetalleja. Väri vaatii kuituun tarttuakseen usein myös pitkää keitto- ja hautumisaikaa, ja parasta olisi suorittaa tämä asianmukaisissa olosuhteissa, joko hyvin ilmastoidussa värjäämössä, tai sitten ulkona. Värjäysprosessi on siis esimerkiksi yleisesti käytettyihin reaktiivi- tai reaktioväreihin (kiinnittyvät kankaaseen emäksen vaikutuksesta, käytetään selluloosakuiduille) verraten

usein monimutkaisempi (riippuen värjäysmateriaalista) ja vie aikaa, että luonnon väriaine pysyy värjättävässä tekstiilissä eikä heti pesussa liukene pois. Myöskään valonkestävyys luonnonväriaineilla ei aina ole täysin optimaalinen, tai ainakaan sellainen, johon ehkä synteettisten väriaineiden myötä ollaan totuttu. (BioColour 2020.)

Synteettiset väriaineet ovat siis syrjäyttäneet ennen laajalti käytetyt kasviperäiset värit. Kuitenkin tutkimus synteettisten väriaineiden toksisuudesta on herättänyt mielenkiintoa palata uudelleen luonnonvärien maailmaan, ja kehitteillä on useampiakin hankkeita, joissa luonnonväreistä pyritään saamaan teollisempaan mittakaavaan soveltuvampia. Synteettisistä väriaineista suurin osa tuotetaan petrokemiallisesti, raakaöljyn jakeita syntetisoimalla. Pääkomponentteina ovat bentseeni, tolueeni, ksyleeni, naftaleeni ja etyleeni. Näistä prosesseista aiheutuu runsaasti hiilidioksidipäästöjä ja haitallisia ympäristöongelmia, kun kemikaaleja joutuu luontoon tehottomien värjäysprosessien vuoksi. (Jordan & Laaksonen 2020.; Hintsanen n.d.)

Ongelmana luonnonvärien käytössä yleisemmin on myös, että vielä ei ole kehitettyä yleisesti pätevää värikartastoa tai -standardia, jota hyödyntää teollisuudessa tai kotiväriäimöissä, toisin kuin synteettisillä väriaineilla. Luonnonväreillä värjääminen on usein satumanvaraista, käytetyt astiat, käytetyn materiaalin kasvupaikka ja keräysaika ynnä muut seikat, kaikki vaikuttavat värjäystulokseen. Myöskään kaikkia sävyjä ei ole ollut mahdollista löytää luonnonvärien joukosta, tai sitten värjäysprosessi saattaa olla hyvinkin monivaiheinen ja tarkkuutta vaativa operaatio. (Räisänen n.d.)

Mutta kuten sanottu, on kuitenkin useampiakin hankkeita joissa kartoitetaan luonnonvärien mahdollisuuksia ihan teolliseen mittakaavaan asti. Esimerkistä käy BioColour-tutkimushanke:

BioColour-tutkimushankkeessa kehitetään uusia menetelmiä bioväriaineiden tuotantoon ja käyttöön. Ekotehokkuuden lisäämiseksi väriaineiden lähteenä pyritään hyödyntämään metsä- ja ruokateollisuuden sivuvirtoja, mutta tutkimuksen kohteena ovat myös erilaiset viljellyt värikasvit sekä väriä tuottavat mikrobit. Tavoitteena on luoda bioväriaineiden "väripaletti", joka sisältäisi niin keltaisia, punaisia, ruskeita, vihreitä, sinisiä kuin mustiakin värejä. (Biocolour.)

Osallistuin myös BioColourin järjestämään kaksi päiväiseen luonnonväreillä värjäystyöpajaan verkossa 17.4. ja 24.4.2020, työpajojen pääteemana oli siis luonnonvärit ja kestävyyskasvatus, joten tapahtuma oli suunnattu lähinnä opettajille. Ensimmäisenä päivänä esiteltiin BioColour-hanketta ja käsiteltiin teemaa yleisesti, toisena päivänä halukkaat saivat toteuttaa itse värjäyksen valitsemillaan materiaaleilla. Itse osallistuin työpajaan värjäämällä vanhoja valkoisia kalalankaisia loimenloppuja avocadonkuorilla ja -

kivillä, käyttäen puretuksessa alunaa (yleisesti luonnonväriaineiden puretuksessa käytettävä metallisuolo). Olen joskus aiemminkin värjännyt avocadonkuorilla, mutta tässä halusin kokeilla, kuinka kivien lisääminen vaikuttaa värjäystulokseen. Kiviä käytettäessä väriliemessä ei myöskään välttämättä tarvitse käyttää puretusaineita, sillä kivissä ja kuorissa itsessään on muun muassa tanniineja, jotka auttavat värin kiinnityksessä. Puretusaineen käyttö kuitenkin vaikuttaa värisävyyn. Kokeilu oli ihan onnistunut omalla mittakaavallani, langat saivat hailakan vaaleanpunaisehkon rusehtavan värin, ja odottavat nyt jatkojalostustaan.

Mikä on mielestäni kiinnostavaa ja mainitsemisen arvoista, että BioColour-hanke myös tarjoaa ”värjäysmenun”, eli esimerkkinä oli viikon ruokavalio, jonka mahdollisilla ylijäämämateriaaleilla eli esimerkiksi hedelmien ja vihannesten kuorilla, tai vaikkapa kahvinpuruilla voisi värjätä kokeilumielessä kotilaboratoriossa. Näin voi pienimuotoisesti toteuttaa kiertotalouden menetelmää omassa keittiössä.

Yleensä luonnonväriaineilla pystyy värjäämään vain luonnonkuituja, mutta kokeiluja ja tutkimusta on viime vuosina tehty myös synteettisille kuiduille. Tutkimuksissa on myös saatu siihen viittaavia tuloksia, että luonnonväreillä saattaa olla hyvinkin myös funktionaalisia vaikutuksia, esimerkiksi terveyteen. Värit saattavat antaa tekstiileille myös sellaisia ominaisuuksia, joita on aiemmin haettu käyttämällä kemikaaleja tekstiilien viimeistelyprosesseissa, esimerkiksi tässä tutkimuksessa kurkumalla nähtiin olevan antimikrobinen vaikutus värjäävyyden lisäksi. (Laijju 2013, 577.)

Selvitelyäni esimerkiksi sitä, että kuinka Suomessa pystytään jätevedestä väriaineiden kemikaalijäämiä puhdistamaan, ei tietoa juurikaan löytynyt. Juuri kyseisestä asiasta ei siis tutkimustietoa ole tällä hetkellä juurikaan saatavilla kotitalouksien kemikaalikuorman osalta. Kuitenkin esimerkiksi ympäristötietoisissa teollisissa prosesseissa on järkevää, että värjäys tapahtuu ns. suljetussa kierrossa, jolloin värjäys on sekä ekologisempaa, että kustannustehokkaampaa, kun väriaineita voidaan kierrättää useammassa värjäyksessä.

4 OMAT MATERIAALIT JA TOIMINTATAVAT

Tällä hetkellä valmistan kudonnaisiani lähinnä tilauksesta, mikä on ekologisesti ajatellen hyvä ratkaisu. Toisaalta taas tarkoitukseni on kuitenkin myös suunnitella hieman yhteneväisempää kudonnaisten laajenevaa linjastoa, jotka olisi mahdollista valmistaa vaihtuvissa piensarjoissa. Näin säästän aikaa ja vaivaa esimerkiksi loimien laitossa ja sidontojen tekemisessä. Ajatuksena on pienerätuotannossakin tarjota asiakkaille mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi tuotteen väriin tai materiaaliin, tai muutoin tarjota vaihtoehtoja, joilla asiakas pystyisi vaikuttamaan lopputulokseen halutessaan. Usein kuitenkin on ollut niin, että asiakas antaa minulle täysin vapaat kädet tuotannon suhteen, vain esimerkiksi tuotteen mitat ovat olleet se raami, jonka sisällä on toive toimia. Kudonta on myös fyysistä, omista kehoni rajoitteista johtuen aion jatkossa suunnitella enemmän sellaisia kudonnaisia, joita on kevyempi kutoa. Erityisesti huivit, seinätekstiilit ja vaatetus-kankaat kiinnostavat.

4.1 Värjäys ja materiaalit omassa työssä

Värjäyksessä aion hyödyntää edelleen esimerkiksi helppokäyttöisiä ja tuttuja reaktiivivärejä, mutta aion siirtyä käyttämään enemmän myös luonnonväriaineita. Omassa työssäni värjäysprosessi saa olla kokeellinenkin. Luonnonväreillä värjätessä ei aina voi olla täysin varma, mikä lopputulos on, mutta koen että juuri kyseinen yllätyksellisyys on vain hyvä asia. Tärkeintä väreissä tietenkin edelleen on värien pitävyys, valon- ja pesunkesto, joten asiakastöissäni käytän vain hyväksi havaittuja kestäviä ja turvallisia väriaineita. Mahdollisuuksien mukaan pyrin käyttämään mahdollisimman paljon myös värjäämättömiä materiaaleja, jo itse pellavan tai vaikka villan sävyt ovat kauniita ilman värjäämistäkin. Pidän mielessäni myös sen, että kudottaessa yhteen esimerkiksi kahta eri väristä lankaa, sekoittuu ne lopullisessa tuotteessa luoden tavallaan kolmannen värin, optisten värisekoistusten periaatteiden mukaisesti.

Jossain kokeellisissa tapauksissa luonnonvärien mahdollinen ”erikoisen” käyttäytymisen hyödyntäminen kiinnostaa. On kiinnostavaa, miten väri muuttuu esimerkiksi valoaltistuksessa tai muutoin ajan myötä. Väriin ”huono” kesto, tai värin muuttuminen ei automaattisesti ole huono asia, sen voi ajatella tuovan myös erilaista vivahdetta tuotteeseen. Toki väärinkäsitysten välttämiseksi tästä pitää avoimesti kertoa mahdolliselle ostavalle

asiakkaalle. Kiinnostavaa on myös uudennlaiset kokeilut, joissa on tullut ilmi, että jokin tietty (luonnon)väriaine saattaa omata jonkinlaisia funktionaalisia ominaisuuksia, kuten aiemmin mainittu kurkumavärjäys ja tästä aiheutunut kankaan antibakteerisuus. Jään siis mielenkiinnolla odottamaan uusia tutkimuksia ja tuloksia niin väriaineiden, kuin muidenkin materiaalien osalta.

Oma toimintani on pientä verrattuna teolliseen mittakaavaan, en tarvitse toiminnassani esimerkiksi valtavia värisammioita tai liotusaltaita. Keskityn omassa toiminnassani siis siihen, että käytinpä sitten synteettisiä, tai luonnonväriaineita, varmistan, että käyttämäni värjäystekniikat säästävät väreä ja ympäristöä. Voin esimerkiksi kierrättää väriliemiä, tai käyttää suihkutustekniikkaa, jolloin värin onkin tarkoitus kiinnittyä lankoihin tai kankaaseen epätasaisesti, luoden mielenkiintoisia pintoja. Usein lankojakin voi tilata valmiiksi värjättyinä, tokikin silloin joutuu tyytymään valmiisiin värikarttoihin.

Jos aion tehdä jonkin tietynlaisen malliston tai kokoelman, jossa värien ja materiaalin on oltava ehdottoman turvallinen, voin harkita tuotteiden testausta ammattitestaamoissa, jotta saan tuotteille turvallisen tekstiilin sertifikaatin todisteeksi. Yksittäisten tuotteiden kohdalla tämä ei kuitenkaan ole kannattavaa, mutta pyrin varmistamaan että kaikki käyttämäni materiaalit ja värit ovat jo lähtökohtaisesti turvallisia.

Pääsääntöisesti omassa tuotannossani olen päätenyt käyttämään ainoastaan luonnonkuituja, mutta esimerkiksi kierrätystekstiilien osalta en välttämättä voi tietää, mitä kangas on ”syönyt”. Jo esimerkiksi tuotelappuja lukiessa huomaa, että suurin osa käytetyistä tekstiileistä on jonkin sortin sekoitemateriaalia, ja aina tuotelappu ei ole enää paikallaan kierrätetyissä tekstiileissä.

Myös suomalaisen villan käyttö kiinnostaa erityisesti, tällä hetkellä kotimaisesta villasta on ylituotantoa, ja sitä joudutaan polttamaan sen hävittämiseksi, kun taas toisaalta ulkomaista villaa maahantuodaan (Valta 2019). Eri villalaaduilla on toki erilaiset ominaisuudet, mutta tuotesuunnittelun kautta voidaan hyödyntää kuhunkin materiaaliin liittyvät piirteet.

Taulukko 1. Käyttämieni materiaalien ympäristövaikutuksista (Vihreät vaatteet & Tela-ketju n.d.)

	Kasvuolosuhteet ja vedenkulutus?	Torjunta-aineet? Maaperän köyhtyminen?	Muut huomiot
Pellava	Parhain sato saadaan kosteassa ja leudossa ilmastossa.	Viljelyssä useimmiten (riippuen viljelytavasta) käytetään haitallisia	Pellavan jatkokäsittely kuidun päistäreestä

		<p>torjunta-aineita ja lannoitteita.</p> <p>Menestyy tosin karummissakin olosuhteissa ja leudommassa ilmastossa.</p>	<p>irroittamiseksi vaatii liotusta, joskus tämä tapahtuu luonnonveissä, joka saastuttaa vesistöä.</p> <p>Muutoin liotus tehdään entsyymialtaissa, ja ympäristövaikutukset riippuvat tällöin jäteveden puhdistamisen laadusta.</p>
Hamppu	<p>Kasvaa karussa maaperässä ja kylmässäkin ilmastossa.</p> <p>Ei tarvitse paljoa vettä kasvaakseen.</p>	<p>Hampun vankat juuret estävät maaperän eroosiota</p> <p>Riippuen viljelytavasta, saatetaan käyttää haitallisia lannoitteita ja torjunta-aineita, vaikka hamppu kasvaisi nopeasti ilmankin.</p>	<p>Luomuversio tästäkin parempi vaihtoehto, jolloin taataan ettei haitallisia kemikaaleja ole tuotannossa käytetty.</p> <p>Hampun ominaisuudet ovat pellavankaltaiset, myös kuidun irroittaminen vaatii liotusta. Luonnonveissä liotus saastuttaa vesistöä, mutta entsyymialtaissa liotus ratkaisee tämän ongelman.</p>
Puuvilla	<p>Yksi epäekologisimmista, mutta yleisimmin käytetyistä kuiduista: vaatii paljon vettä ja lämpimän ilmaston, 1 t-paidan tuotanto vaatii n. 2700l vettä.</p>	<p>Viljellään valtavilla tehoviljelmillä, joissa käytetään paljon torjunta-aineita ja lannoitteita.</p> <p>Puuvilla vaatii kasvaakseen hedelmällisen maaperän.</p>	<p>Viljelijät ja pelloilla työskentelevät altistuvat myrkyllisille kemikaaleille.</p> <p>Lopullisissakin tuotteissa saattaa olla jäämiä torjunta-aineista ja lannoitekemikaaleista.</p>
Luomupuuvilla	<p>Viljelyssä ylläpidetään maaperän hedelmällisyyttä ja luonnon monimuotoisuutta.</p> <p>Vaatii yhtä paljon vettä kuin tehotuotettu puuvilla, keinokastelu muuttaa ympäristön vesitasapainoa, ja kuluttaa mm. juomavesivarantoja.</p>	<p>Ei keinotekoisia lannoitteita tai torjunta-aineita.</p>	<p>Erilaiset sertifikaatit esim. reilun kaupan sertifikaatti takaa eettisen viljelyn, mutta luomupuuvilla-nimike itsessään ei tarkoita, että se olisi eettinen kuitu.</p>
Villa	<p>Suurin osa villasta on peräisin tehotuotantotiloilta, villan päätuottajat ovat Australia, Uusi-Seelanti ja Kiina.</p> <p>Eläinten kasvattaminen vaatii paljon vettä,</p>	<p>Tehotuotantotilat ovat suuria, ja suuret eläinlaidut aiheuttavat maaperän eroosiota ja luonnon monimuotoisuuden vähenemistä.</p>	<p>Lampaille kivulias mulesing-menetelmä on edelleen sallittua suurimmassa villantuotantomaassa Australiassa.</p> <p>Suomalaiset lammastilat on suhteutettuna pieniä</p>

	<p>energiaa ja luonnonvaroja.</p> <p>Raakavillan pesu vaatii paljon vettä ja korkeita lämpötiloja sen sisältämien rasvojen ja muiden epäpuhtauksien vuoksi.</p>	<p>Tehotuotannossa käytetään runsaasti ihmisille ja eläimille haitallisia torjunta-aineita loiseläimiä häätämään.</p> <p>Isot eläinlaumat aiheuttavat runsaasti metaanipäästöjä.</p>	<p>ja lainsäädäntö esim. kemikaalien suhteen on säädellympää, kuitenkin myös suomenlampaanvilla vaatii paljon luonnonvaroja ja vettä, ja aiheuttaa yhtälailla metaanipäästöjä.</p> <p>Luomuvilla, luomumerinovilla tai suomenlampaanvilla ovat villatuotteista ekologisimmat vaihtoehdot.</p>
<p>Kierrätysmateriaalit</p> <p><i>Kierrätetyt materiaalit voivat olla esimerkiksi vanhoista tekstiileistä työstettävät uudet tuotteet.</i></p> <p><i>Kudonnassa: vanhoista lakanoista voi leikata kuddetta esim. mattoon.</i></p> <p><i>Muutoin kierrätetyt materiaalit voivat olla esim. kierrätetyistä tekstiileistä valmistettavat uudet kuidut.</i></p>	<p>Kierrätetyt materiaalit vaativat olosuhteiden mukaan ainoastaan pesun ennen uudeksi materiaaliksi työstämistä, esim. lakana kuteeksi.</p> <p>Muutoin esim. kierrätetty puuvilla tai villa vaatii uusiotuotannossa jonkin verran vettä ja energiaa, mutta toisaalta nämä materiaalit ovat jo olemassa, eikä niitä tarvitse kasvatkaa. Materiaali hajotetaan mekaanisesti rouhimalla kuiduksi, ja siitä kehrätään uutta lankaa.</p> <p>Usein myös uusiokuituihin lisätään jotakin muuta, neitseellistä tai synteettistä materiaalia parantamaan uusiokuidun vahvuutta.</p>		<p>Sosiaaliset hyödyt: poistotekstiilin ympärille on rakentunut sosiaalisia yrityksiä, jotka esimerkiksi työllistävät pitkäaikaistyöttömiä ja kuntoutujia</p>

Uusia, ekologisesti ja eettisesti kestävämpiä kuituja on kehitteillä, ja ehkä itsekin niitä joskus pääsen omissa kudonnaisissani kokeilemaan. Jo nyt markkinoilla on jonkin verran perinteisistä langoista poikkeavia kuituja, ja teknologian kehittyminen mahdollistaa yhä moninaisimpien materiaalien hyödyntämisen kuitutuotannossa.

Materiaaleinani aion jatkossakin käyttää mahdollisimman paljon laadukkaita luonnonmateriaaleja. Tähän mennessä olen siis pääsääntöisesti käyttänyt samoja materiaaleja, mitä taulukossa luetellaan. Jatkossa harkitsen, että voisinko käyttää enemmän

esimerkiksi suomenlampaanvillaa, ja pohdin, kuinka korvata puuvilla muilla, ekologisemmillä kuiduilla. Jo nyt pyrin käyttämään esimerkiksi mattojen loimissa pellavaa, vaikka värivalikoima on usein olemattomampi, kuin puuvillalangoissa. Useimmiten perinteisesti käsityönä kudottujen mattojen loimena käytetään yhä puuvillaa, oman kokemukseni mukaan. Myös erilaisten uusiokuitulankojen käyttö kiinnostaa. Olen kuitenkin kokenut harrilliseksi sen, että monesti lankoihin on lisätty jotakin synteettistä materiaalia, kuten polyesteria kuitua vahvistamaan. Polyesteri on muovipohjainen kuitu, josta käytössä irtoaa mikromuovia. (Hinkula 2018.)

4.2 Kiertotalous omassa työssä, myynti ja paketointi

Kiertotalouden voidaan ajatella toteutuvan ainakin osittain seuraavien kautta: Zero waste -suunnittelussa huomioidaan koko materiaalin käyttö, yhtäkään osaa raaka-materiaalista ei hukata, vaan tekstiilien suhteen voidaan ajatella niin, että pienimmätkin kankaankappaleet suunnitellaan käytettäväksi tuotteiden valmistuksessa. Vaatteita suunniteltaessa esimerkkinä: kappaleet voidaan sijoittaa esimerkiksi vuoriin, tai suunnitella tuote kokonaan niin, että leikkuujätettä ei synny lainkaan. Omassa työssäni loimenlopuista ja muista langanjämistä voi suunnitella kokeellisempiakin teoksia tai hyödyntää muutoin työskentelyssä, esimerkiksi ryijynukkana, tai työskentelyn apuvälineinä. Usein tuotesuunnittelunprosessinikin saattaa alkaa siitä, että mitä materiaalia ylipäättään työhuoneeni kätköistä löytyy. Kiertotaloutta voidaan ajatella myös kustannuksia säästävänä ekotehokkuutena, kun kaikki materiaali tulee käyttöön, eikä hukkaa synny.

Myös erilaiset korjaus- ja modistuspalvelut, eli muokkauspalvelut olisi tarkoitus ottaa repertuaariini. Erityisesti olen kiinnostunut ns. "visible mending"- eli näkyvien paikkausten tekniikoiden hyödyntämisestä tekstiilituotteiden korjauksessa. Oman työn filosofiaan kun kuuluu se, että virheitä ei aina kannata piilottaa, vaan miksi rikki menneitä kohtia ei voisi ikään kuin korjaamalla korostaa? "Virheissä" kun piilee persoonallisuuden elementti. Tarkoitus on että omat tuotteet pysyisivät mahdollisimman pitkään kierrossa. Harkitsen myös tuotteiden mahdollista vuokraustoimintaa, riippuen tuotteiden käyttö- ja muista ominaisuuksista.

En ole löytänyt vielä standardia pakkausmenetelmää tuotteilleni, ne kun ovat monen eri kokoisia. Etsin edelleen pakkausmenetelmää, jossa myyntipakkaukset olisivat aina täysin sataprosenttisesti uudelleen käytettäviä, kierrätettäviä, ja mieluiten kotimaista alkuperää. RePack on esimerkiksi vartenotettava vaihtoehto pienempien tuotteiden

pakkaukselle. RePack on yritys joka valmistaa uudelleenkäytettäviä pakkauksia. RePack on siis valmistettu kierrätysmateriaaleista, ja asiakas voi lähettää pakkauksen veloituksetta takaisin toimittavalle yritykselle.

Tällä hetkellä minulla ei ole omaa verkkokauppaa, mutta harkitsen sellaisen perustamista. Toisaalta taas vaihtoehtona on saada tuotteita myyntiin muihin kudonnaisilleni sopiviin kanaviin. Toimiva ratkaisu voi olla eri tuotteille eri kanava. Jos tuotteet ovat uniikkeja, näkisin kustannussyistä oman verkkokaupan tai fyysisen jälleenmyyjän järkevämmäksi kanavaksi, kun taas saman piensarjan tuotteet olisi helpommin saattaa useampaan eri kanavaan – tarvitaan vain yksi tuotekortti. Uniikkituotteilla pitää kaikilla olla oma tuotekortti esimerkiksi verkkokauppaa ajatellen, mikä vaatii enemmän työtä.

Oma työhuoneeni toimii myös eräänlaisena showroomina, missä asiakaskin voi halutessaan asioida. Työhuoneen sijainti ja tietysti tiedottaminen tällaisesta vierailumahdollisuudesta vaikuttaa olennaisesti siihen, kuinka paljon asiakkaita mahdollisesti työhuoneelleni saapuu. Muut vaihtoehdot verkkokaupalle ovat jo valmiiksi eettisten tuotteiden kuratoitu verkkokauppa: kotimainen Weecos, ja toisaalta jo valmiiksi kansainvälinen verkkokauppa-alusta Etsy, jossa on huomattavan paljon käsityöläisten tuotteita myynnissä. Jos näen sen tarpeelliseksi, en näe ongelmaa siinä, että kokeilisin näitä kaikkia vaihtoehtoja.

Mahdollisten jälleenmyyjien katson olevan hyvä noudattaa samaa kestävyys-ideologian linjaa, mikä omassa tuotannossanikin on vahvasti läsnä. Valitsen nämä mahdolliset yhteistyökumppanit siis tämän ajatuksen pohjalta.

5 VASTUULLISUUSVIESTINTÄ

Teknologia mahdollistaa globaalin yrityksen perustamisen muutamalla klikkauksella. Myöskään markkinointi, vaikuttaminen tai uutisointi ylipäätään ei ole enää isojen media-talojen kontolla, vaan yhä useammin vaikuttajat tulevat näiden ulkopuolelta, muun muassa sosiaalisen median kanavien vahvistaessa näiden ”ulkopuolisten” asemaa. Myös kasvava tietoisuus esimerkiksi juuri ympäristöongelmista pakottaa yrityksiä kasvavaan avoimuuteen toiminnastaan, ja vanhat vain mielikuviin perustuvat brändirakennuskeinot ovat murentumassa. Yrityksilläkin on siis valtaa muuttaa maailmaa eettisempään suuntaan. (Horling & Ind 2016, 6.) Esimerkiksi Eetti, eli Eettisen kaupan puolesta ry peräänkuuluttaa brändien todellisia tuotanto-olosuhteita. Ei riitä että väitetään jotain, väite on myös perusteltava. Tässä luvussa siis tarkastelen yritysten vastuullisuusviestintää, ja pohdin kuinka viestiä omasta toiminnasta mahdollisimman aidosti ja luotettavasti.

Viestinnän osaaminen on tärkeää omasta toiminnasta tiedottamisessa. Tekstiilien vastuullisuusteema on hyvin monisyinen aihe, joten koen tarpeelliseksi tarkastella sitä, kuinka muut yritykset ovat ratkaisseet näin laajan aihepiirin käsittelyn, eli mitä kukin yritys tuo esille omilla nettisivuillaan.

Pääpiirteittäin vastuullisuuden alueet voidaan jakaa kolmeen osaan;

1. taloudellinen vastuu – palkat, osingot, verot, investoinnit, tuotekehitys
2. sosiaalinen vastuu – henkilöstön hyvinvointi, tuotteet ja palvelut
3. ympäristövastuu – ympäristövaikutukset toimintaympäristöön, luonnonvarojen käyttö ja polttoainevalinnat. (Harmaala & Jallinoja 2012, 15.)

Yllä mainitut seikat ovat suoria vaikutuksia, kun taas yritystoiminnan välillisiin vastuuvai-
kutuksiin voidaan lukea yhteiskunnallinen vaikutus työllisyyteen, yhteiskunnalliset vaikutukset hyvinvointiin ja vaikutuksen biodiversiteettiin ja ilmastonmuutokseen. (Harmaala & Jallinoja 2012, 15.)

5.1 Vastuullisuusviestintä

Vastuullisuusviestintä (useimmiten kyse on verkkoviestinnästä) voi siis olla esimerkiksi yrityksen markkinointiviestintää tai vastuullisuusraportointia yrityksen toiminnasta. Kyse voi olla myös puhtaasti tiedottavasta, ”koulutuksellisesta elementistä”, tai vaikkapa kriisiviestinnästä. Kirjassa *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta* (Harmaala & Jallinoja 2012), kuvaillaan viestinnän prosessikaavio: vastuuviestintä alkaa tavoitteiden ja kohderyhmän määrittelystä, etenee viestin ja viestintämenetelmien suunnitteluun, viestin toteuttamiseen ja julkaisuun, palautteen keräämiseen ja analysointiin. Viestintä on siis alati jatkuvaa ja kehittyvää. Huomioon on otettava omat sidosryhmät, esimerkiksi omat asiakkaat, jos heille viesti on tarkoitus kohdentaa. Mitä kanavia sidosryhmät hyödyntävät, miten heille kannattaa viestiä? Erilaisille kohderyhmille viestiessä voidaan hyödyntää useampaa eri kanavaa viestien perille saattamiseksi.

Viestinnän toteutumista ja sen seuraamuksia kannattaa myös arvioida. Viestin tulee olla asiakaslähtöinen ja asiakkaalle on hyvä kertoa suoraan hyöty, jonka oman yrityksen tuotteesta tai palvelusta saa. Viestin on myös oltava aito, ja sen väittämät on oltava todennettavissa, asiakkaat kyllä useimmiten tunnistavat esimerkiksi ”viherpesun”. Ovathan markkinointi ja kestävä kehitys teemat jo lähtökohtaisesti ristiriidassa keskenään, sillä kestävä kehitys perää kuluttamisen vähentämistä. Toisaalta vastuullisuusviestinnän kautta kuluttajaa voidaan ohjata tekemään parempia ja kestävämpiä valintoja. (Harmaala & Jallinoja 2012, 165–177.)

Internet ja sosiaalinen media tarjoaa laajan ja kustannustehokkaan paikan viestiä monelle eri sidosryhmälle. Verkossa voidaan hyödyntää useaa eri elementtiä sisällön luomisessa, esimerkiksi tekstiä, kuvaa, videoita ja pelejä. Yritys voi itse olla se, joka pitää yllä keskustelua, mutta verkossa myös vuorovaikutus ja yhteinen sisällöntuottaminen luonnistuu helposti, luoden interaktiivisuutta sidosryhmien välille. (Harmaala & Jallinoja 2012, 165–177.)

5.2 Vastuullisuusviestinnän vertailuanalyysi (benchmarking)

Benchmarking-menetelmää voidaan käyttää useiden eri osa-alueiden tarkastelussa, verraten muiden yritysten toimintatapoja omaan yritykseen. Kyse ei siis ole siitä, että toisten toimintatapoja suoraan kopioitaisiin, vaan siitä että tarkastellaan, mitä hyvää ja toimivaa

muut ovat toiminnassaan hyödyntäneet, ja peilataan näitä keksintöjä oman toiminnan kannalta muotoillen ja kehittäen omaa toimintaa selkeämmäksi. Usein benchmarking-menetelmää käyttäessä saattaa löytää yllättäviäkin tuloksia, mitä ei suunnitelmissa ole osannut ottaa huomioon, joten liian tarkkoja rajauksia ei vertailuanalyyysiin kannata sisällyttää. (Ojasalo ym. 2015, 186.)

Tässä siis tarkastelen, kuinka muut samanhenkiset yritykset ja toimijat viestivät toiminnastaan ja varsinkin vastuullisuudestaan. Tarkastelun alle olen valinnut 7 yritystä (Ivalo, Weecos, Myssyfarmi, Waveweaver's Wool, Saana ja Olli, Anki ja Mum's). Käytän apuna vertailuanalyysejä, eli benchmarkkausta valikoitujen yritysten viestinnästä, selvitän miten nämä toiset yritykset viestivät vastuullisuudesta omilla verkkosivuillaan. Juuri kyseiset yritykset ja toimijat olen valinnut niillä perusteilla, että jokaisen toiminnassa vastuullisuus näkyy vahvasti jollakin tavalla, oli sitten kyse yrityksen tuotteissa käyttämistä materiaaleista tai muista toimintatavoista. Valitsin tarkoituksella myös yrittäjyyttä hieman eri näkökulmista lähestyviä toimijoita, analysoitavat ovat joko yrityksiä, tai sitten käsityöläisiä, muotoilijoita tai taiteilijoita. Jätin vertailuanalyyysin ulkopuolelle muutamia muutoin hyvin varteenotettavia toimijoita, sillä heidän sivuillaan tämä vastuullisuusteema ei juuri näkynyt, vaikka muutoin toiminta sellaista varmasti olisikin.

Weecos ja Ivalo ovat verkkokauppa-alustoja ovat tehneet paljon työtä selvittääkseen myymiensä tuotteiden vastuullisuutta, ja kehittäneet yhtenäisempää standardia, miten huomioida ja luokitella tuotteiden eettisyyttä. Otin tähän muutamia otteita, minkälaista materiaalia he sivuillaan tarjoavat. Loput yrityksistä ovat siis itsenäisempiä toimijoita, he valmistavat ja myyvät omia designejään ja tuotteitaan. Huomioitakoon jo tässä kohtaa, että oikeastaan kaikki toimijat ovat jollain tasolla kansainvälisiä, sivut ovat joko useammalla kielellä, esimerkiksi suomeksi ja englanniksi. Toisilla sivut ovat saatavilla ainoastaan englanniksi.

Ivalo

Ivalo on vastuullisen muodin verkkokauppa-alusta, valikoimissa ainoastaan vastuullisia kriteereitä täyttäviä designer-vaatteita. Verkkosivuilla erillinen Vastuullisuus-osio:

IVALO.COM on kehittänyt ja ottanut käyttöön vastuullisen muodin viitekehyksen, jonka avulla se arvioi kauppapaikalle liittyvien brändien vastuullisuuden lähtötason ja tukee niiden vastuullisuustyötä kokonaisvaltaisesti. Viitekehyksen avulla asiakkaat saavat läpinäkyvää ja selkeää tietoa brändien vastuullisuustilanteesta.

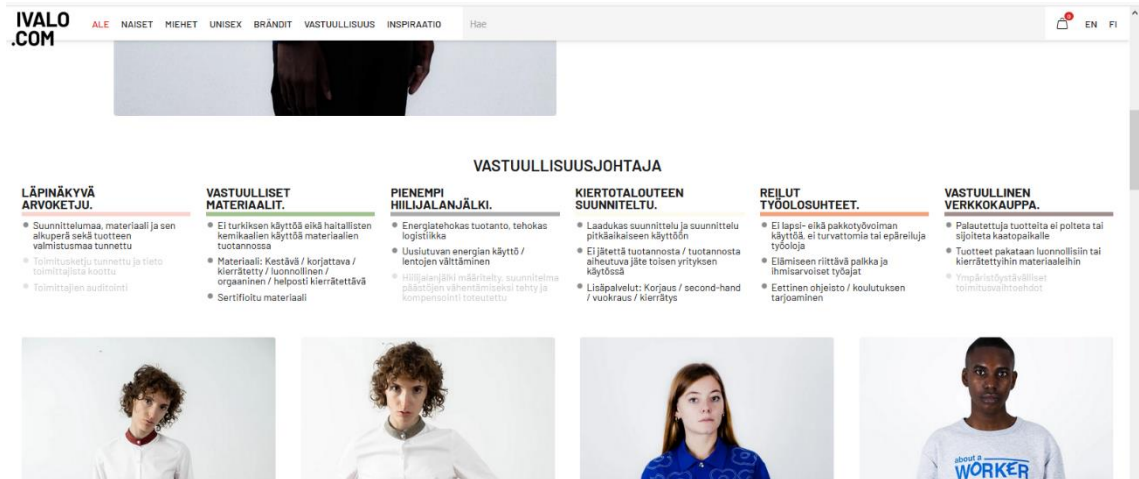
Viitekehys perustuu mm. Aalto-yliopiston vastuullisen liiketoiminnan professori Minna Halmeen tutkimusryhmän käyttämään vastuullisuuden arviointimenetelmään, jossa vastuullisuuden eri osa-alueita arvioidaan pisteittämällä niitä asteikolla -2...+2 pistettä.

Viitekehysten tukena on lisäksi käytetty kansainvälisesti tunnettuja sekä arvostettuja YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelmaa ja tavoitteita, The 2030 Agenda for Sustainable Development ja Sustainable Development Goals (SDGs) sekä Global Reporting Initiative (GRI) -standardeja.

Vastuullisuus ei ole mustavalkoinen asia, ja ekologisuus, eettisyys sekä taloudellinen vastuu monine sävyineen kuuluvat kattotermin 'vastuullisuus' alle. (Ivalo. Vastuullisuus.)

Osta vain jos rakastat-kampanja sivulla esitetään, kuinka on kannattavaa ostaa vain tarpeeseen ja vain rakastettuja vaatteita. Tuhlailevalla kulutuskäyttäytymisellä on suuret vaikutukset ympäristöön, ja turhia ostopäätöksiä tulisi välttää. Valinnoillamme on vaikutusta. Sivulla kerrotaan, kuinka tutkimusten mukaan 25 % vaateen hiilijalanjäljestä syntyy sen huoltamisessa. Lisäksi 90 % vaatteista poistetaan käytöstä ennen kuin todella olisi tarve puutteellisen vaatehuollon ja pikamuotiajattelun vuoksi. Esimerkkinä mainitaan, että EPA:n (Environmental Protection Agency) mukaan tekstiilijätelmäärät ovat kasvaneet 811 % vuodesta 1960 vuoteen 2015. Näin perustellaan, kuinka yritys (Ivalo) haluaa tiedottaa omista tuotteistaan mahdollisimman avoimesti. Näin asiakas voi paremmin harkita omia kulutustottumuksiaan, ja tarpeen tullen muuttaa niitä. (Ivalo. Vastuullisuus.)

Vastuullisuus-osio käsittää yllä mainitun vastuullisen muodin viitekehysten lisäksi yrityksen arvot (tasa-arvo ja hyvät työolot, luonto, ostaminen suoraan suunnittelijoilta ilman välikäsiä, eettinen tuotanto) ja Osta vain jos rakastat -kampanjasivun, sivut sisältävät siis runsaasti kuluttajaa "kouluttavaa" materiaalia. Jokaisen brändin kohdalla on lueteltu vastuullisen viitekehysten mukaisesti, mitkä osiot kunkin merkin kohdalla täytyvät (esimerkki kuvassa 1). Myynnissä on enimmäkseen ulkomaisia designer-vaatteita, jotka siis toimitetaan suoraan suunnittelijalta itseltään, Ivalolla ei ole omaa varastoa.

Kuva 1. Kuvakaappaus. Ivalo. Esimerkki: About Worker -merkin vastuullisuus.

Weecos

Weecos on myös Ivalon tapaan eettisten tuotteiden verkkokauppa-alusta, tuotemerkkejä on noin 200. Weecosilla myydään muodin lisäksi muita vastuullisia tuotteita, kuten sisustusesineitä ja kosmetiikkaa, useimmat merkit ovat kotimaisia. Avatakseen oman kaupan Weecosiin, on merkin täytettävä kattava vastuullisuuskysely, jonka Weecosin perustajat ovat laatineet yhdessä materiaalitekniikan tutkijoiden, ympäristö- ja muiden alojen asiantuntijoiden avustuksella. Vain kyselyn läpäisseet, kuratoidut yritykset hyväksytään:

Kysely jakautuu kuuteen osioon, jotka ovat:

- 1 yritys ja sen arvot,
- 2 tuote tai palvelu, materiaalit ja raaka-aineet,
- 3 tuotanto,
- 4 tuoteturvallisuus,
- 5 tuotteiden huolto, kierrätys ja hävittäminen,
- 6 miten merkki aikoo kehittää toimintaansa. (Weecos. Vastuullisuudesta.)

Weecosilla on sivuillaan erillinen Vastuullisuudesta-osio:

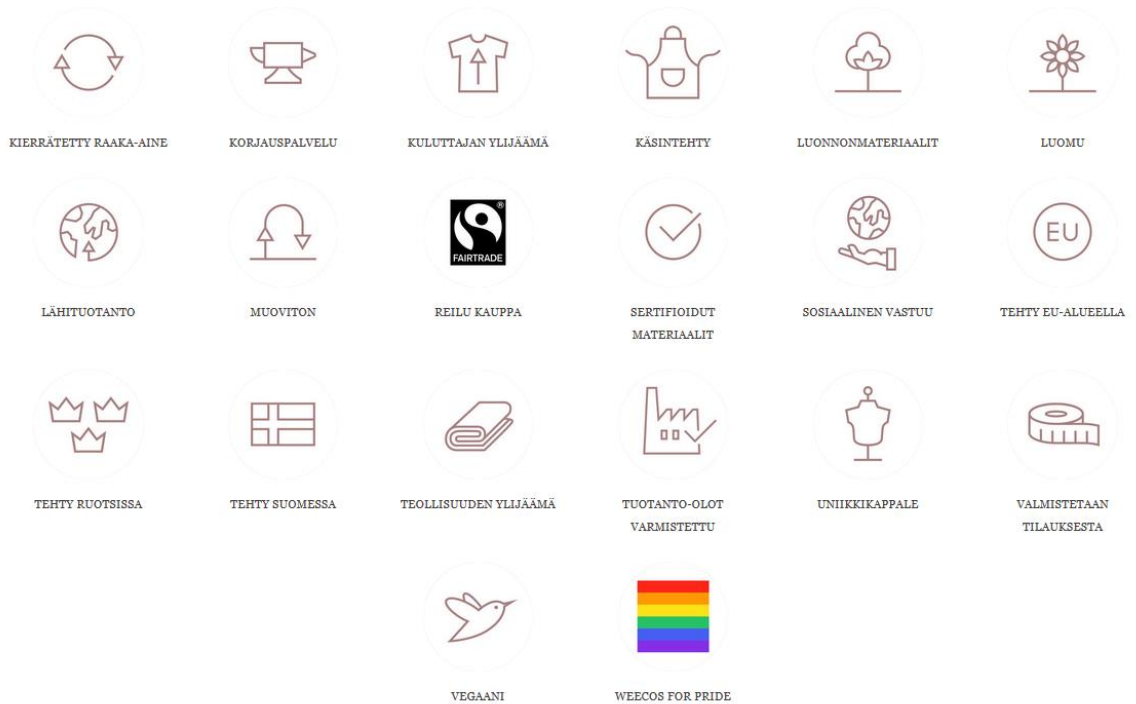
Mitä vastuullisuus meille tarkoittaa?

Kun puhutaan ekologisuudesta, painotetaan ympäristöä, esimerkiksi luonnonvarojen käyttöä tai tuotteen kierrätettävyyttä. Eettisyyden kohdalla taas keskustellaan ihmisten ja eläinten oikeuksista. Taloudellisella vastuulla tarkoitetaan, että yritys maksaa muun muassa työntekijöilleen palkkaa ja yhteiskunnalle veroa. Näiden käsitteiden alle mahtuu kymmeniä alakäsitteitä ja kysymyksiä, ja on tärkeää huomata, että vastuullisuus voi toteutua monella eri tavalla. Tästä syystä vastuullisuuden toteutumista pitääkin tarkastella tuotteen koko elinkaaren ajalta aina raaka-aineista suunnitteluun ja tuotantoon sekä myynnistä kulutukseen ja kierrätettävyyteen. Vastuullisuuden tulee toteutua myös yrityksen muussa toiminnassa.

On hyvä huomioida, että Weecos ei ole riippumaton toimija vaan yritys, jonka yhtenä tavoitteena on tehdä kannattavaa liiketoimintaa. Liiketoiminnallamme haluamme rakentaa osaltamme kuluttamisen suurta murrosta, edistää ympäristöä kunioittavaa elämäntapaa ja toimia vastuullisesti osana yhteiskuntaa. (Weecos. Vastuullisuus.)

Arvot ovat omalla, erillisellä sivullaan, arvoikseen Weecos mainitsee luotettavuuden, yhteistyön ja seikkailunhalun. Lisäksi sivulla on kattava materiaaliopas eri kuiduista ja niiden tuotannosta ja huollosta. Myös yrityksen tarina on alkupisteistään tähän päivään asti selostettu omalla sivullaan. Toimintatavat ja ajatukset niiden takana on siis todella avoimesti ja kattavasti esillä, joka tosin aiheuttaa sen että tietoa on sivuilla valtavasti, mutta toisaalta hyvin jäsennellysti. Jokaisen brändin kohdalla on mainittu täyttyvät vastuullisuuskriteerit (ks. kuva 2).

Weecos ja Ivalo ovat tehneet hurjasti töitä vastuullisuuskäsitteistön yhtenäistämiseksi, ja jatkavat edelleen kehittävää työtään.

Kuva 2. Kuvakaappaus Weecosin sivuilta. Vastuullisuusleimat.

Myssyfarmi

Myssyfarmi tekee nimensä mukaisesti myssyjä, mutta he tuottavat myssyjen lisäksi luomuelintarvikkeita, kuten herneitä ja rypsiöljyä. Myssyissä käytetty materiaali on kotimaista suomenlampaanvillaa joka on peräisin luomulammastiloilta. Langaksi villan kehää kotimainen Pirtin Kehräämö, langasta myssyiksi neulominen tapahtuu paikallisten Pöytyäläisten mummojen toimesta. Myssymummoksi päästäkseen on oltava eläkeläinen. (Myssyfarmi, Tarinamme & Haluatko Myssymummoksi?)

Myssyfarmin sivuilla, Tarinamme-kohdassa yritys esitellään seuraavasti:

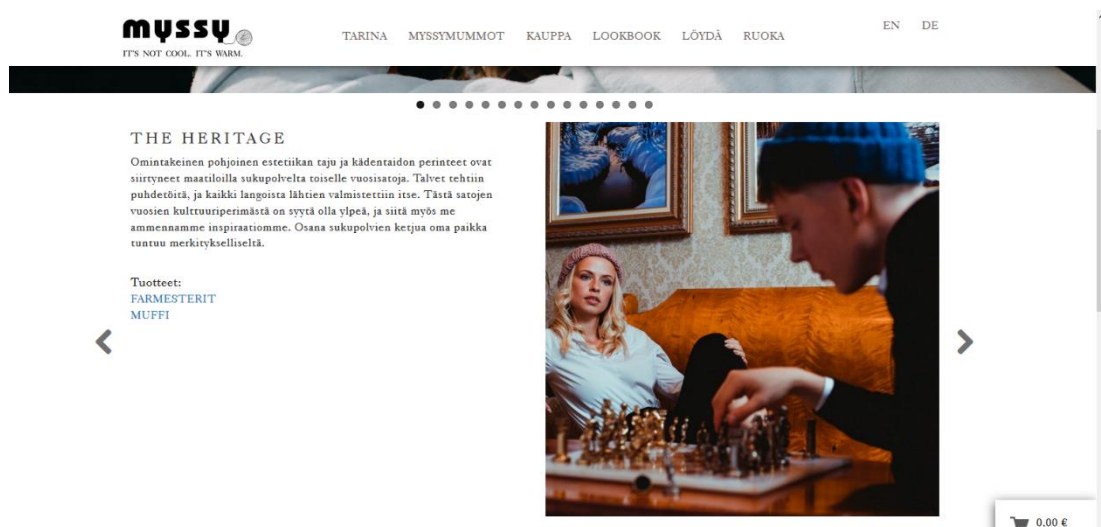
Myssyfarmi on maatilälähtöinen designyritys Pöytyän Vistolän kylältä. Kaikki Myssyt neulotaan käsin paikallisten Myssymummojen puikoissa paikallisten suomenlampaiden luonnonmukaisesta villasta. Farmilla kaikki on aitoa ja alkuperäistä, eikä Pöytyä tietävästi ole mikään muotimaailman polttopiste. Täällä on todella viileää lähinnä talvisin, ja kenties juuri siksi paikalliset rouvat osaavat kutoa maailman hienoimpia Myssyjä. (Myssyfarmi, Tarinamme.)

Myssyfarmilla ei ole erillistä vastuullisuusteemaa sivuillaan, mutta tarinasta löytyy myös tämä seuraava kappale:

Kaikki Myssytuotteet neulotaan käsin täällä Pöytyällä paikallisten Myssymummojen puikoissa. Uniikki villalanka on peräisin luonnonmukaisilta suomenlampailta. Maksamme villasta lampurille reilun hinnan ja pystymme nimeämään kaikki luomutilat, jotka toimittavat meille villaa. Villa pestään ja kehrätään Suomessa, ja langat värjätään käsin farmilla. Siinä missä tekstiiliteollisuus yleisesti ottaen kuormittaa ympäristöä, meidän konseptimme luo hyvinvointia. (Myssyfarmi. Tarinamme.)

Tällä hetkellä verkkosivuilla ei ole erillistä vastuullisuus-osiota, josta heti selviäisi mitä vastuullisuus heidän toiminnassaan merkitsee, mutta tarina-osiossa kerrotaan kattavasti, kuinka Myssyt ovat saaneet alkunsa, mistä materiaaleista ne ovat ja niin edelleen. Myssyfarmilla ei käsittääkseni siis ole omia lampaita, vaan tuotteet koostuvat luomuvilljellyistä hernetuotteista, rypsiä ja myssyistä, joiden villa on peräisin muilta kotimaisilta lampureilta. Myssyfarmi kertoo arvostavansa pohjoista estetiikan tajua ja kädentaidon perinteitä. Ennenkin maatioilla valmistettiin tekstiilejä aina langoista lähtien itse, niin kuin tänäkin päivänä Myssyfarmin toiminnassa (ks. kuva 3).

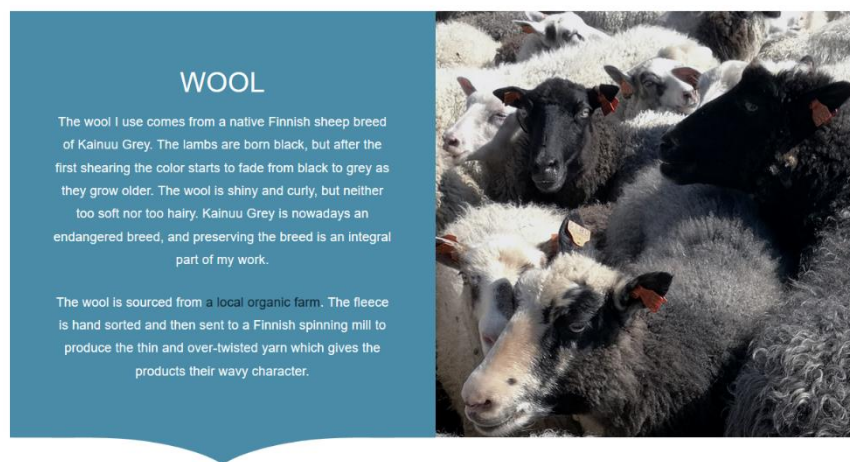
Myös jokaisesta neulovasta mummosta on oma esittelynsä, niin kuin Myssyfarmin tilan emännästä ja isännästäkin. Yleisenä huomiona vielä tämä, että kutojan silmään särähtää se, että Myssyfarmi puhuu valmistusmenetelmään kutomisesta, mikä on tässä yhteydessä väärä ammattilaistermi. Myssyt valmistetaan puikoilla neulomalla, eikä kutoamalla. Kutominen tapahtuu kangaspuissa, mutta nämä termit lienevät hieman ajan saatossa sekoittuneet ja sulautuneet arkikieleen.

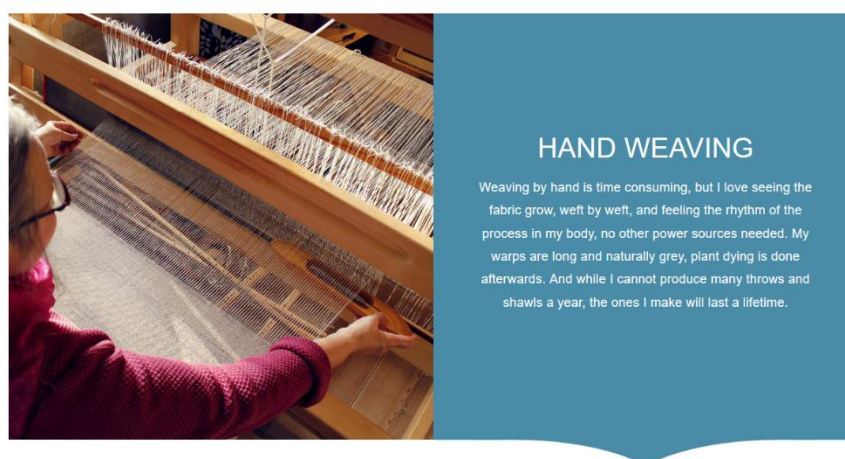
Kuva 3. Kuvakaappaus. Myssyfarmin Look Book.

Waveweaver`s Wool

Waveweaver`s woolin, WWW:n takana on Hannele Köngäs, pitkänlinjan käsityöläinen, taitelija ja värjäri. Hän kutoo käsin perinteisillä kangaspuilla kauniita huiveja ja shaaleja. Hannele on suunnitellut itse käyttämänsä langan, ja kehruttaa sitä suomalaisella kehräämöllä. Lanka on peräisin uhanalaiselta Kainuun harmas -lammasrodulta. Hannele myös värjää kudonnaisensa itse luonnonväreillä omassa värjäämössään Turussa. Sivuilla on lyhyesti, mutta mielestäni selkeästi ja kattavasti kerrottu yllämainitut tiedot (ks. kuvat 4 ja 5) sekä lisää WWW:n toiminnasta ja tuotteista. Erillistä vastuullisuus-osiota sivuilla ei tosin ole. Sivut ovat saatavilla ainoastaan englanniksi.

Kuva 4. Kuvakaappaus WWW. Wool.

Kuva 5. Kuvakaappaus WWW. Hand weaving.

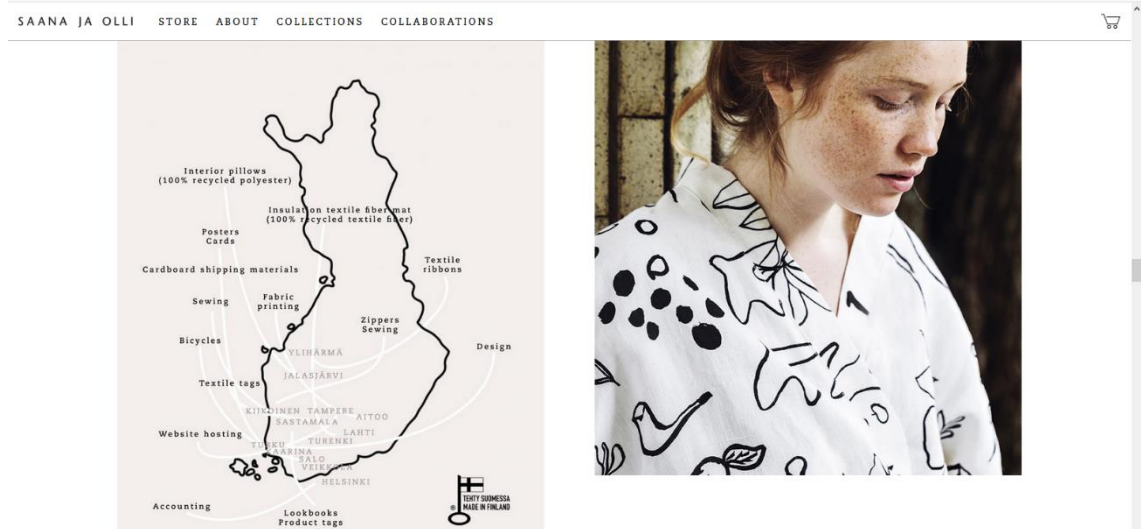
Saana ja Olli

Saana ja Olli on design-yritys ja muotoilijapariskunta, joka suunnittelee ja valmistaa tekstiilituotteita eurooppalaisesta hamppukankaasta. He suunnittelevat tuotteita ja kuoseja myös muille yrityksille. Saana ja Olli kertovat sivuillaan omasta designer-filosofiastaan, että heidän tavoitteenaan on tarjota laadukkaita, funktionaalisia ja ajattomia tuotteita. Tärkeä arvo on myös kestävä, paikallinen tuotanto ja biodiversiteetin ylläpitäminen (ks. kuva 6).

Kuva 6. Kuvakaappaus Saana ja Olli. About-sivu.

Sivut ovat selkeät ja helppolukuiset, tosin saatavilla vain englanniksi. Sivulla on myös tuotantokartta, josta selviää kuinka tuotanto tuotteiden suunnittelusta, ompeluun ja pakkaukseen tapahtuu Suomessa (ks. kuva 7).

Kuva 7. Kuvakaappaus. Saana ja Olli. Tuotantokartta.

Yrityksen käyttämät kankaat ovat 100 % eurooppalaista hampppua. Sivustolla kerrotaan myös, että vähentääkseen hiilidioksidipäästöjä, kuljetus tapahtuu Suomeen maitse, ja itse materiaalivalintaan päätymiseen mainitaan 5 syytä: hamppu ei tarvitse lannoitteita tai torjunta-aineita, kuitua saadaan enemmän kuin pellavasta tai puuvillasta, hamppu sitoo hiilidioksidia itseensä kasvaessaan enemmän kuin muut kasvit, hampun viljely parantaa maaperää, eurooppalaista hampppua ei juuri jatkokäsittellä kuitujen laadun takaamiseksi.

Kaikki nämä tiedot löytyvät kätevästi jo etusivulta (sama kuin ABOUT-sivu). Samalla sivulla kerrotaan kuinka yrityksen tarina alkoi, ja sivutaan hieman myös suunnittelun filosofiaa. Myös yhteistyökumppanit, näyttelyt ja muut maininnat löytyvät tästä. Tietoa on siis verrattain paljon, mutta teksti ja asetelu on erittäin selkeää, ja kuvat rytmittävät ja visualisoivat sen, mistä on kyse.

Anki-matot

Ankin kutojat valmistavat käsinkudottuja perinteisiä räsymattoja Pohjois-Savossa Kaavilla. Anki on ollut toiminnassa jo vuodesta 1968. Ankillä on sivuillaan itse kehittämänsä design-työkalu mattojen suunnitteluun, josta asiakas saa valita vaihtoehtojen joukosta maton mallin, koon, värin ja loimihapsujen viimeistelyn.

Sivuilla on myös kattava Anki Care -huolto-ohjeet mattojen arkihuollosta tahrannoitukseen ja pesuun. Vastuullisuudesta ja arvoista on erilliset kohdat Laatu-otsikon alla.

Anki mainitsee arvoikseen henkilökohtaisen ja asiantuntevan palvelun, puhtaat luonnonmateriaalit, tuotteiden kestävyys ja käsityöperinteen ylläpitämisen (ks. kuva 8). Myös tuotteiden ja materiaalien elinkaaresta kerrotaan, kuinka selluloosakuidut lopulta biohajoavat (ks. kuva 9).

Kuva 8. Kuvakaappaus. Anki Arvot.

Kuva 9. Kuvakaappaus. Ankin Raaka-aineet ja Elinkaari.

Anki esittelee sivuillaan myös, miksi kannattaa valita Anki-matto:

ANKI:n tuotteet tehdään tiedostaville kuluttajalle joka välittää myös huomispäivän maailmasta. Tuotteemme kestävät käyttöä vuosikymmenet, joten niiden

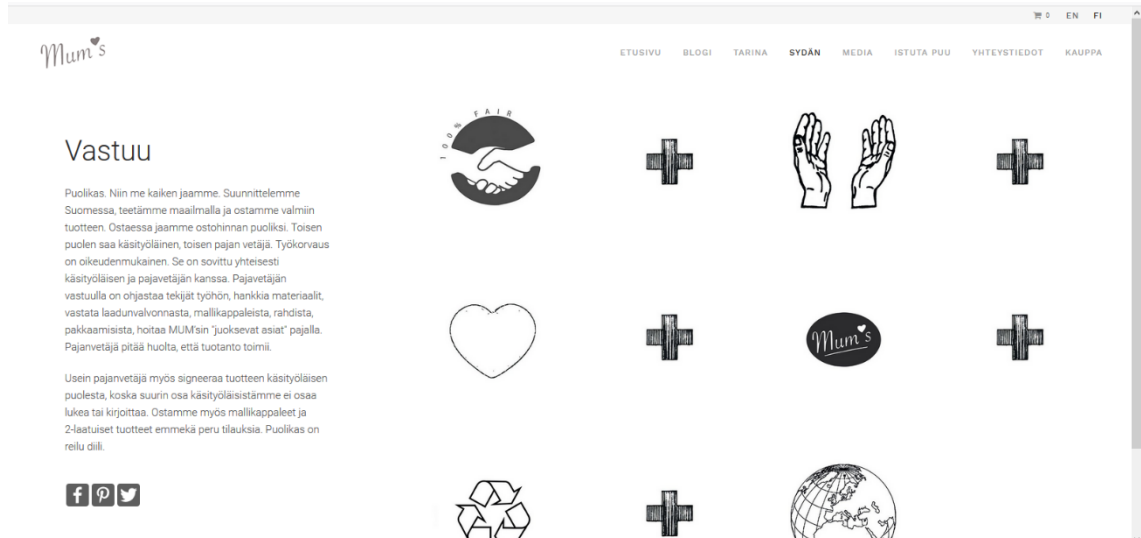
suunnittelussa ajatellaan tulevaisuutta, ei vain nykyhetkeä. ANKIn tuotteet voimme jättää turvalliseksi perinnöksi lapsillemme. ANKIn matot valmistetaan käsin ja ovat uniikkeja. (Anki. Miksi Anki-matto?)

Käsityötä -otsikon alla kerrotaan vielä yrityksen värjäysmenetelmistä, Anki kertoo käyttävänsä Öko-Tex 100 -standardin vaatimuksen mukaisia värejä, mutta muuta ei väreistä kerrota. Itse kudonnan ja viimeistelyn menetelmistä kerrotaan myös lyhyesti. Anki tarjoaa myös korjauspalvelua ajan kolhimille matoilleen.

Mum´s

Mum´s teettää design-tuotteita taitavilla käsityöläisillä, ja työllistää noin 50 taitajaa Afrikassa, Intiassa, Boliviassa ja Kambodjassa. Tuotteet suunnitellaan Suomessa perustajansa Outi Puron, mutta myös muiden suunnittelijoiden toimesta. Tuotannossa hyödynnetään kunkin alueen kierrätysmateriaaleja, esimerkiksi paikallisesta villasta valmistetaan mattoja ja ryijyjä, rannoilta kerätyistä muovikanistereista ja pulloista syntyy valaisimien varjostimia, t-paitatehtaalta pelastetuista puuvillakankaista tehdään laukkuja ja sisustustuotteita. (Mum`s, Tarina.)

Mum´sin sivuilla, kohdassa Sydän (ks. kuva 10), on tietoa yrityksen vastuusta, käsityöstä, materiaaleista, työpajoista ja suunnittelijoista. Mum´silla on myös kampanja, jossa metsäteemaisen käsinsolmitun villamaton ostamisesta yritys istuttaa puun, ja asiakas siis pääsee Mum´sin metsäosakkeen omistajaksi. Sijoitusmetsä sijaitsee Liedon Ilmarisen kylässä.

Kuva 10. Kuvakaappaus. Mum´s Vastuu.

Verkkosivustolla on tietoa paljon. Sivuilta löytyy myös blogi, johon päivitetty ajankoh-
taista tietoa. Mum´s tarjoaa myös mahdollisuutta matkustaa kanssaan Pohjois-Intiaan
käsityöläistensä luokse, matka kestää viikon ja ohjelmaa on joka päivälle, käsityöläisten
luokse vierailuista tempeleihin tutustumiseen. Matkalle lähtijä saa osallistua myös
oman mattonsa valmistukseen. Näin halukas pääsee omin silmin näkemään kuka tuot-
teet valmistaa, ja mistä todella on kyse Mum´sin ideologiassa (Mum´s blogi, 17.11.2019).

5.3 Oma vastuullisuusviestintä

Yhteenvetona kaikista vertailuanalyysin alla olleista yrityksistä todettakoon, että varsin-
kin koulutuksellista materiaalia tuottavien yritysten sivut olivat varsin monimutkaisia ja
tietoa oli todella kattavasti. Kaikkien vertailuanalyysin kohteena olevien yritysten vastuul-
lisuus ilmeni mielestäni todella monipuolisesti, ja aikaa ja vaivaa vastuullisuusteeman
tutkimiseen ja ratkaisujen tarjoamiseen on selkeästi käytetty paljon.

Oma vastuullisuuteni käsittää siis lähinnä käyttämieni materiaalien ja menetelmien ym-
päristövastuun. Sosiaalinen ja taloudellinen vastuu omassa työssäni voi käsittää esimer-
kiksi sitä, minkälaisia materiaaleja ostan, miten ne on tuotettu, onko esimerkiksi viljelijä
ja kehruttaja saanut niistä kunnon korvauksen, millaisissa työoloissa he työskentelevät.
Sosiaalisen ja taloudellisen vastuun voisi ajatella koskevan myös itseäni ja muita samalla
alalla toimivia: kohtelenko itse itseäni toiminnassani hyvin, saanko itse kunnon korvauk-
sen, enhän polje käsityön hintoja? Vastuuta on myös työmenetelmien ja toiminnan

kehitys: käsityöläinenkin voi tehdä yhä parempia ratkaisuja ja hyödyntää tutkimuksia ja uusia materiaaleja.

Omaa vastuullisuusviestintää kehittäessä, kannattaa pohtia myös asiakaskohderyhmää, ja muita sidosryhmiä: kenelle viestitään ja miten viesti menee perille mutkattomimmin. Asiakaskohderyhmä määräytyy usein tuotetarjonnan mukaan. Oman tähän astisen kokemuksen mukaan suurin osa omista asiakkaistani ovat olleet naisia, muutamia miesasiakkaitakin on joukkoon mahtunut, ikähaarukan ollessa laaja, asiakkaat ovat olleet suunnilleen 20–80-vuotiaita. Kaikkia asiakkaita yhdistävä tekijä on joko ollut käsityötaitoni arvostaminen, ja/tai yksinkertaisesti ihastuminen valmistamaani tuotteeseen. Alusta alkaen kaikessa tekemisessäni on ollut hyvin ekologinen eetos, joten se lienee muodostunut yhdeksi tekijäksi osto- tai tilauspäätöksen helpottamisissa. En ole varsinaisesti kohdistanut työtäni tiedottamisesta millekään tietylle kohderyhmälle, mutta jatkossakin tämä vastuullisuusteema varmasti houkuttaa tietyntyyppisiä ihmisiä.

Oma ajatukseni on alusta lähtien ollut kotimaan markkinoiden lisäksi palvella ulkomais-takin kohdeyleisöä, siksi tuotan lähes kaikki sosiaalisen median sisältöni kahdella kielellä, suomeksi ja englanniksi. Ajatuksena tosin on, että lähestyn ensisijaisesti kotimaan markkinoita, mutta en kieltäydy postittamasta tuotteitani kauemminkin. Laajempi kansainvälistyminen vaatisi mielestäni jonkinlaista agentuuriyhteistyötä, mutta tässä kohtaa en näe tätä tarpeelliseksi, mutta tiedostan mahdollisuuden.

Kanavat: Tällä hetkellä pääkanavani viestimisessä on Instagram. Olen itse visuaalinen ihminen, mieluiten viestin sanallisesti lyhyesti ja ytimekkäästi, ikään kuin täydentäen kuvaa sanoin. Tähän tarkoitukseeni olen siis kokenut Instagramin parhaimmaksi väyläksi, mutta myös Facebook-sivu on olemassa (sen päivittäminen tosin on jäänyt, mutta tämän jälkeen otan senkin jälleen haltuuni). Muita kanavia ei tällä hetkellä ole, paitsi nettisivu, jota ei ole vielä julkaistu. Toisaalta tosin koen, että vasta etsin omaa ilmaisua, ja olen kokenut hankalaksi sen, että kuinka viestiä onnistuneesti ja vähemmin painein. Saan sydämentykytyksiä aina, kun julkaisen jotakin, mutta uskoisin, että tässä auttaa vain kokemuksen tuoma itsevarmempi ote. Itseäni kiehtoo myös tavat, joilla käsityöläiset valmistavat tuotteitaan, joten tällainen informatiivinen kuvaus esimerkiksi videoin itse tekemisestä olisi oiva tapa luoda ns. aitoa sisältöä käsityöläisen mediakanaville, ja tätä hyödynnetäänkin mielestäni aivan liian vähän.

Oman työn ydinarvot: Oman työni filosofiaan kuuluu esimerkiksi se, että käsityön jälki saa ja kuuluu näkyä, itse olen mieltynyt epätasaisiin, ja rouheisiin pintoihin ja tietynlaiseen myös ”raakuuteen” tai autenttisuuteen ilmaisussa. Haluan myös haastaa itseäni ja luoda jotakin sellaista, mitä ehkä muutoin en toteuttaisi. Tilaustyöt ovat yksi keino tässä, kun asiakas luo raamit esimerkiksi kudottavan tuotteen värien tai tiettyjen materiaalien suhteen.

Koen myös, että työni ei ole ainoastaan tuotteiden ja materiaalin valmistamista, vaan työkennellessäni perinteisin välinein ja metodein samalla omalta osaltani ylläpidän kudonnan perinnetaitoa ja -tietoa. Muita tärkeitä arvoja työssäni ovat luonnonmonimuotoisuuden ylläpitäminen, kokeileminen ja luovuus, uusiutuminen mutta ajattomuus. Näitä en ole tuonut sanallisesti esiin aiemmin, mutta tarkoitukseni on toimintani edetessä kertoa tarkemmin, mitä nämä teemat omassa työssäni konkreettisesti tarkoittavat. Esimerkiksi luonnonmonimuotoisuuden ylläpitäminen voi esiintyä käyttämieni materiaalien kautta. Jonkin tietyn värikasvin tai materiaalin (esimerkiksi hampun) viljely saattaa parantaa maaperän hedelmällisyyttä, ja kasvi sitoo kasvaessaan itseensä hiilidioksidia (ks. taulukko 1.)

Muuta viestintää: Haluan tarjota asiakkailleni myös mahdollisimman kattavat tiedot kudonnaisten huoltoon ja siihen kuinka kohdella näitä niin, että ne säilyisivät käyttökelpoisina mahdollisimman pitkään. Aion jatkossa tarjota myös korjauspalveluja esimerkiksi kudotuille matoille, myös mahdollisuuksien mukaan muillekin kuin itseni kutomille. Teollisesti valmistettuja en tosin lähtisi korjaamaan, riippuen oikeastaan täysin käytetyistä materiaaleista ja tuotteen laadukkuudesta, osaamiseni puitteissa. Haluaisin myös löytää sopivia huoltotuotteita jälleenmyyntiin, tai ainakin löytää sopivia yhteistyökumppaneita, joiden tuotteita omien kudonnaisten huollossa suositella.

Kudonnaisten itsensä, nettisivujen ynnä muiden medioiden lisäksi viestiä voi myös esimerkiksi tuotteiden pakkauksilla, eli sillä millaisissa pakkauksissa tuotteet lähetetään tai myydään. En ole vielä löytänyt standardi-pakkausmenetelmää, joka toimisi kaikille kudonnaisilleni. Tuotteet kun ovat hyvin eri kokoisia, isosta matosta kevyeen huiviin. Pakkauksissa suosin kuitenkin mahdollisimman ekologisia materiaaleja, ja kirjoitan aina henkilökohtaisesti kiitoskortin esimerkiksi eri taiteilijoiden tuottamille printtikorteille.

5.4 Omat nettisivut (luonnos)

Tämän vertailuanalyysin ja opinnäytetyön tuoman muun informaation kautta koen parhaimmaksi tavaksi viestiä vastuullisuudesta materiaalien ja tuotannon – eli käsityön kautta, ilman että erittelen kaikkia vastuullisuusteemoja, vaan ainoastaan ne aspektit mitkä toteutuu yleisesti työssäni. Esimerkkinä materiaalien lisäksi mainitsen sivuillani yleiset huolto-ohjeet, tarjoan korjauspalveluita ja mahdollisesti kudontatöiden alihankintapalveluita (kuva 15 ja 16). Suosin lyhyttä ja ytimekästä lähestymistapaa omien sivujeni kanssa. Muut ovat tehneet jo hienoa selvitystyötä vastuullisuuden laajemmista teemoista, joten uskon että asiakkaat ja muut kiinnostuneet ovat jokseenkin jo tietoisia siitä, että mitä esimerkiksi tietyt materiaalivalinnat työstäni ja tuotteistani kertovat. Toki haluan siis edelleen viestiä toiminnastani mahdollisimman avoimesti, ja tarkoitukseni onkin aina tuotekohtaisesti mahdollisuuksien mukaan ilmoittaa mahdollinen vastuullisuuspolku: mikä materiaalia tuotteessa on käytetty ja kuinka itse olen sitä työstänyt, nämä tiedot kannattanee tosin laittaa esimerkiksi mahdollisen verkkokaupan yhteyteen. Tällä hetkellä valmistan tuotteita lähinnä siis tilauksesta, mutta materiaalien suhteen pidättäydyn niissä, jotka oman kokemukseni mukaan ovat mahdollisimman laadukkaita ja kestäviä, täyttäen ainakin osan vastuullisuuskriteereistä, mutta edelleen pienenä toimijana olen jokseenkin tavarantoimittajien armoilla siitä, että mitä he itse tuotteistaan tiedottavat.

Edellä tarkasteltujen pohdinnan ja vertailuanalyysin esimerkkien pohjalta rakensin luonnoksen nettisivuistani. Verkkosivualustaksi valitsin kotimaisen Liquidbloxin sen tarjoamien lisäpalveluiden vuoksi. Sivuille on esimerkiksi helppo liittää Shopify:n verkkokauppa monipuolisine maksutapoineen. Koin myös sivujen rakentamisen helpohkoksi, vaikka en ole ikinä aikaisemmin verkkosivuja tehnyt. Luonnos on tehty ilmaisversiolla, joten sivujen määrä ja muut elementit olivat rajoitettuna.

Kuvat tuovat parhaiten esiin sen, mistä on kyse, eli käsinkudotuista tuotteista. Jatkossa nettisivu päivittyy mahdollisen verkkokaupan, jälleenmyyjien ja muiden kulloisenkin yhteistyökumppanin myötä.

rragmita WOVENS

rragmita - tanita k.

virion viritän
loimen luon
kankaan kudon
niisiminen
pirtaan langat pistelen
sidonta
mustat on maasta ja valkoiset taivaasta
polkusen poljen

Kuva 11. Oma etusivu. Navigointi.

rragmita - tanita k.

virion viritän
loimen luon
kankaan kudon
niisiminen
pirtaan langat pistelen
sidonta
mustat on maasta ja valkoiset taivaasta
polkusen poljen
luha iskee, varret kalisee
heitän pellavan, heitän hampun
asetan
langan jos toisenkin
pasmat
sekaisin
tiedän konstin
vyyhdit avautuu hetkessä
mut jos mun saksiin kosket niin pääset hengestä
hämähäkki kutoo missä saalistaa
verkon kehää ja tahmaa
mutta mulla on vain puut, pellavat ja hamput
kutoja kutoo vieläkin, käärii kuteeksi lumput

**Kudonta on rytmiä, meditatiivista, fyysistä ja joskus
hankalia asentoja,**
• lankakeriä nerinnetaitna kuteita ia kartinaita nölvä

Kuva 12. Etusivu. Kudontaruno.

Kudonta on rytmiä, meditatiivista, fyysistä ja joskus hankalia asentoja, lankakeriä, perinnetaitoa, kuteita ja kartioita, pölyä, pirttoja ja yksi parhaimmista asioista mitä tiedän.

Löysin

kudonnan, vai löysikö se minut, vuonna 2009 opiskellessani tekstiilimuotoilua. Siitä asti olen kutonut vähemmän ja enemmän. Tällä hetkellä työskentelen työhuoneellani Barkerin vanhalla kutomolla Turussa.

Suunnittelen

useimmiten omien kudonnaisteni rakenteet itse, töissäni käytän aina laadukkaita luonnonmateriaaleja. Toisinaan hyödynnän myös kierrätysmateriaaleja, joita saan joko lahjoituksena tai tilaamalla poistotekstiiliä, jonka itse työstän kuteeksi. Omien kudonnaisteni haluan kestävän aikaa ja käyttöä, kudonnaiseen tarttuu myös aina jotakin kulloisestakin omistajastaan.

Teen myös tilauksesta, toiveidesi ja mahdollisuuksien mukaan.

Kudon myös omista kankaista tai kuteistasi, säästät tosin kustannuksissa jos itse leikkaat kuteet. Puhdistathan materiaalisi ensin, pesu esimerkiksi 60 asteessa hajuusteettomalla puhdistusaineella riittää puhdistamaan useammat kankaat.

Kuva 13. Etusivu. Omasta työstä.

Kuva 14. Etusivu. Referenssikuvia.

Referenssikuvilla pyrin ilmaisemaan sen, millaisia töitä olen tehnyt. Myös kuva ja esittely itse tekijästä on hyvä sijoittaa jo etusivulle (kuva 14 ja 15).

Suunnittelu
Kankaanrakenne
ja materiaalit

Kudonta
Tilaustyöt
Kysy myös alihankintaa

Korjauspalvelu
Tarjoan mattojen korjauspalvelua,
parsin käsin reiät, karanneet
kuteet ja loimet

Kuva 15. Etusivu. Palvelut ja linkit sosiaalisen median kanaviin.

MATERIAALIT JA HUOLTO

Varsinkin uusissa kudonnaisissa, saattaa joskus kankaan pintaan nousta lankoja, ne voi huoletta mutta varoen napaisista sakilla lyhyeksi. Kudonnaiset asetuvat käytössä ja pesuissa hiljalleen.

Kudonnaisia kannattaa pestä aina hellävaroen. Mattoja kannattaa imuroida usein, tuuletellen pudistaa kuukausittain.

Tahrat kannattaa poistaa mahdollisimman nopeasti, voit käyttää apuna esimerkiksi ruokasoodaa. Riippuen tahrasta, kaada soodaa tahrn päälle. Anna vaikuttaa hetki ja imuroi.

Mattojen peseminen ja pesettäminen mahdollisimman miedoin pesuainein. Kevyt harjaus raitojen tai maton leveyssuuntaisesti. Kuivaus tasossa, tai telineellä pituussuunnassa.

Pyrin varmistamaan että käyttämäni materiaalit eivät päästäisi väriä pesussa, mutta aina joukkoon voi eksyä jokin joka näin tekee. Usein pesuohjeita noudattaen kuitenkin vältät pahimmat ongelmat.

Kuva 16. Materiaalit ja huolto.

Materiaalit ja huolto -sivulla (kuva 16) on yleiset huolto-ohjeet matoille. Myös muita kudonnaisia kannattaa pestä hellävaroen.

5.5 Muita huomioita, kehitettävää ja johtopäätökset

Sivut tietenkin päivittyvät sitä myöden kun toiminta ja uudet projektit etenevät. Tässä työssä esitetty malli on luonnos, jonka pohjalta rakennan julkaistavat nettisivut hieman myöhemmin, toivottavasti tämän vuoden loppuun mennessä. Aikataulu riippuu pitkälti siitä, että saanko esimerkiksi uuden työhuoneen järjestymään ajoissa, tällä hetkellä yhteisöllinen työtilamme Barkerin vanhalla kutomolla on kaavamutoksen alla, ja työtiloista joudumme luopumaan jo nyt tämän vuoden puolella.

Kudontaruno (kuva 12):

virion viritän

loimen luon

kankaan kudon

niisiminen

pirtaan langat pistelen

sidonta

mustat on maasta ja valkoiset taivaasta

polkusen poljen

luha iskee, varret kalisee

heitän pellavan, heitän hampun

asetan

langan jos toisenkin

pasmat

sekaisin

tiedän konstin

vyyhdit avautuu hetkessä

mut jos mun saksiin kosket niin pääset hengestä

hämähäkki kutoo missä saalistaa

verkon kehää ja tahmaa

mutta mulla on vain puut, pellavat ja hamput

kutoja kutoo vieläkin, käärii kuteeksi lumput

Kudontaruno muodostui eräänlaiseksi artist statementiksi. En oikein osannut muotoilla asiaa toisin, joten runotyypinen teos muotoutui kaikista sen hetken ajatuksistani, joita mietin miettiessäni työtäni. En ole varma, tuleeko tämä olemaan julkaistavilla sivuillani, mutta koen että se ainakin saattaa herättää selailijan huomion?

Koen että tämän tapainen kokonaisuus toimisi hyvin verkkokaupan ohessa. Tähän saa verkkokaupan lisäksi liitettyä myös blogin, jossa voi vaikka tiedottaa meneillä olevista tapahtumista tai muusta ajankohtaisesta ja maksullisella versiolla saa käyttöönsä useamman välilehden, jotta tietoa voi jakaa paremmin teemoittain. Tuotekohtaiset tiedot koen järkevimmäksi sijoittaa mieluiten itse tuotteen yhteyteen, sillä tuotteet ja niiden materiaalit vaihtelevat.

6 LOPUKSI

Tekstiiliala on siis murrosvaiheessa, ja uusia hankkeita kestävämmän tekstiilialan puolesta on monia. Näitä trendejä seuraamalla ja hyödyntämällä voi käsityöläinenkin varmistua oman työnsä kestävydestä ja kenties luoda aivan uusia malleja omalle toiminnalleen. Käsityötä tarvitaan jatkossakin. Käsityössä useimmiten itse lopputuotetta tärkeämpää on itse prosessi, käsityön tekeminen. Tämä tuo aivan oman lisänsä yrittäjyyteen ja käsityön mahdollisuuksiin.

Käsitöidenkin materiaalit kannattaa valita mahdollisimman hyvin, tuotteen on hyvä kestää aikaa ja käyttöä. Käsityötuote saattaa aikaa myöden tulla joskus edullisemmaksi kuin massatuotettu tuote, kun käyttökerrat kasvavat tuotteen kestävyden myötä. Käsityö itsessään ei kuitenkaan aina ole laadun tae, mutta suunnittelijan velvollisuus on varmistaa että tuote lähtee suunnittelupöydältä sen elinkaaren jo mahdollisimman pitkälle mietittynä. Elinkaariajattelun ja -suunnittelun myötä on mahdollisuuksia myös uusille liiketoimintamalleille, esimerkiksi vuokraustoiminnalla samasta tuotteesta on mahdollista saada tuottoa useampaan kertaan. Tuotesuunnittelulla on erittäin merkittävä rooli siinä, että onko tuote kestävä vai ei. Kestävyys, eettisyys, ekologisuus ja vastuullisuus on hyvin laaja aihepiiri, mutta tämän opinnäytetyössä kokoamani tiedon perusteella pystyn tekemään parempia ratkaisuja esimerkiksi materiaalien tai tekniikoiden suhteen suunnitellesani ja valmistaessani yhä parempia käsityötuotteita.

Jatkossa siis työstän omaa toimintaani eteenpäin edelleen mahdollisimman kestävästi. Uudet työtilat on haussa kutomolleni ja pienelle värjäämölle, sillä nykyisissä tiloissa mahdollisuudet värjäämiseen on lähes olemattomat, ja tiloista on muutenkin muutettava pian pois rakennuksen kaavamuutoksen vuoksi. Tähän mennessä en ole vielä uusia tiloja löytänyt, mutta toivottavasti ennen kuin nykyisistä tiloista on muutettava, on uusi, paremmin työskentelyyni sopiva tila jo löytynyt. Pidän tärkeänä seurata myös tekstiilialan tutkimuksia ja uusien materiaalien työstäminen kudonnaisissani kiinnostaa erityisesti.

Vastuullisuusviestintää ja vastuullisuuden käsitteistöä on työstetty usean toimijan (esimerkiksi juuri vertailunalyysin kohteena olleiden Ivalon ja Weecosin) puolesta hyvin pitkälle. Näiden esimerkillisten toimijoiden työstä on hyötyä muillekin pohdittaessa kuinka itse viestiä näistä asioista, tai mitä vastuullisuuden teemoja tuoda esille. Kun vastuullisuus on yritykseen sisäänrakennettua, eli toiminnan ydin perustuu vastuullisuuteen, on se silloin aidointa ja vaikutusvaltaisinta.

Jatkossa kehitän omaa viestintääni kulloisenkin projektin mukaan. Viestinnän ja vastuullisuusviestinnän kehitys on muutoinkin jatkuvaa, esimerkiksi termistöt elävät ja muuttuvat. Tärkeää on viestinnän selkeys ja totuudellisuus, sekä myös se että viesti saadaan perille oikea-aikaisesti oikeassa kanavassa. Pyrin siis pysymään ajantasalla myös siitä, että mitä kanavia ja medioita mahdolliset sidosryhmäni käyttävät, ja kehittää sitä, kuinka muotoilen asiani mahdollisimman johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi.

LÄHTEET

- Anki: Laatu. Yrityksen verkkosivu. Viitattu 24.6.2020. <https://ankirugs.com/laatulupaus>
- Anttila, P. & Ahoniemi, P. 1993. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Helsinki: WSOY.
- Anttila, P. 2002. Käsintehty tulevaisuus – näkökulmia käsityörittäjyyteen, Mitä käsityörittäjyys on? Helsinki: Sitra, Edita Prima Oy. Viitattu 25.3.2020. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172723/raportti24-2.pdf>
- BIOS. 2019. Ekologinen jälleenrakennus. Julkaistu 27.10.2019. Viitattu 12.5.2020. <https://eko.bios.fi/>
- BioColour: Tietoa hankkeesta. Hankkeen verkkosivu. Viitattu 23.5.2020. <https://biocolour.fi/tietoa-hankkeesta/>
- ECHA, European chemicals agency. Viitattu 4.2.2020. <https://chemicalsinourlife.echa.europa.eu/clothes-and-textiles> ja <https://euon.echa.europa.eu/fi/nanomaterials-are-chemical-substances>
- Fact sheets - Luovat alat. 2010. Tampere: Hermia Oy. Viitattu 10.4.2020. <https://docplayer.fi/486126-Fact-sheets-luovat-alat.html>
- Finix. 2020. Hiilineutraali tekstiiliteollisuus – tulevaisuutta vai utopiaa? Viitattu 27.5.2020. <https://finix.aalto.fi/hiilineutraali-tekstiiliteollisuus-tulevaisuutta-vai-utopiaa/>
- Freeman, H. What is colour and how to produce it? Biocolour Kick-off event -esitys. Julkaistu 11.11.2019. Viitattu 29.5.2020. <https://biocolour.fi/biocolour-kick-off-event-11-11-2019/>
- Hakanpää, L. 2018. Muovisaasteen ongelma on pakko ratkaista — tutkijoiden lisäksi tarvitaan sekä päättäjiä että teollisuutta. Helsingin yliopisto. Viitattu 22.8.2020. <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/kestava-kehitys/muovisaasteen-ongelma-on-pakko-ratkaista-tutkijoiden-lisaksi-tarvitaan-seka-paattajia-etta-teollisuutta>
- Hakim, A. 2011. A new model for socially responsible brand management. Journal of Brand Management, suppl. Special Issue: Conscientious Brands. Vol. 18, Iss. 9.
- Harmaala, M. & Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Heino, A.; Markkula, A.; Saario, M.; Sihvonen, H.; Ylimäki, L. ; Kamaja, M.; Mikkonen, H. & Mäki, S. 2020. Hiilineutraali tekstiilialatiekartta, loppuraportti. Gaia Consulting Oy, Suomen tekstiili ja muoti ry. Viitattu 23.6.2020. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/stjm/uploads/20200610133352/STJM-Hiilineutraali-tekstiiliala-tiekartta_FINAL.pdf
- Hinkula, E. 2018. Vaatekaapistasi voi löytyä yllättävä ympäristön saastuttaja – tekniset kerrastot ja fleecet pahimpia mikromuovin lähteitä. Yle artikkeli. Julkaistu 16.1.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10015949>
- Hintsanen, P. Voi myrkyä! Coloria. Viitattu 25.5.2020. <https://www.coloria.net/poimitut/myrkyt.htm>
- Hintsanen, P. Väriainetyypit. Coloria.net. Viitattu 23.5.2020. <https://www.coloria.net/fysiikka/vaariainetyypit.htm>
- Hirvi-Ijäs, M.; Kautio, T.; Rensujeff, K. & Sokka, S. 2020. Taiteen ja kulttuurin barometri 2019, Taiteilijoiden työ ja toimeentulon muodot. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, Taiteen edistämiskeskus. Viitattu 20.6.2020. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2020/taiteen_ ja_kulttuurin_barometri_2019.pdf

Horling, S. & Ind, N. 2016. Brands with a conscience : how to build a successful and responsible brand. Kogan Page.

Italian Artisan 2020. Verkkoluento. Osallistuttu 23.4.2020.

Ivalo: Vastullisuus. Yrityksen verkkosivu. Viitattu 24.6.2020. <https://fi.ivalo.com/pages/sustainability-framework>

Jordan, J. & Laaksonen, P. 2020. Ekoluksusta luonnonväriaineista. HAMK Unlimited Professional. Julkaistu 9.1.2020. Viitattu 23.4.2020. <https://unlimited.hamk.fi/biotalous-ja-luonnonvara-ala/ekoluksusta-luonnonvariaineista>

Kakko, T. 2018. Tunnettu brittiläinen muotitalo poltti kymmenien miljoonien edestä vaatteita, jotta niitä ei myytäisi halvalla – Suomessa vaatteet päätyvät alekoreihin. Ylen artikkeli. Julkaistu 20.7.2018. Viitattu 29.5.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-10314343>

Kovalainen, A. 2002. Mitä käsityöryrittäjyys on? Teoksessa: Käsintehty tulevaisuus – Näkökulmia käsityöryrittäjyyteen. Helsinki: Sitra, Edita Prima Oy. Viitattu 25.3.2020. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172723/raportti24-2.pdf>

Kovalainen, A.; Anttila, P. & Matomäki, L. 2002. Mitä käsityöryrittäjyys on? – Kommentit. Käsintehty tulevaisuus – Näkökulmia käsityöryrittäjyyteen. Helsinki: Sitra, Edita Prima Oy. Viitattu 25.3.2020. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172723/raportti24-2.pdf>

Laiju, Z. 2013 Study on Dyeing Properties of Turmeric Yellow on Nylon Fiber. Dalian, China. Advances in Textile Engineering and Materials III. Selected, peer reviewed papers from the 3 rd International Conference on Textile Engineering and Materials (ICTEM2013), August 24-25, 2013.

Lith, P. 2019. Käsityöalan suhdanne- ja toimialaraportti 2019. Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry. Viitattu 26.5.2020. <https://www.taito.fi/wp-content/uploads/sites/5/2019/08/K%C3%A4sity%C3%B6alan-suhdanne-ja-toimialaraportti-2019.pdf>

Lehtonen, P. 2019. Viherpesua vai vastuullisuutta? Kuluttaja pyysi asiantuntijaa arvioimaan vaateketjujen omat vastuullisuusmerkit. Kuluttaja.fi. Viitattu 27.7.2020. <https://kuluttaja.fi/artikkelit/viherpesua-vai-vastuullisuutta-kuluttaja-pyysi-asiantuntijaa-arvioimaan-vaateketjujen-omat-vastuullisuusmerkit/>

LSJH 2020. Valtakunnallinen poistotekstiilinkeräys laajenee – käsittelyn pilottilinjasto rakennetaan Paimioon. Lounais-Suomen Jätehuolto. Mediatiedote 5.3.2020. Viitattu 22.8.2020. <https://www.lsjh.fi/fi/valtakunnallinen-poistotekstiilinkerays-laajenee-kasittelyn-pilottilinjasto-rakennetaan-paimioon/>

Luutonen, M. 2002. Käsintehty tulevaisuus - Näkökulmia käsityöryrittäjyyteen, M. Helsinki: Sitra, Edita Prima Oy. Viitattu 8.5.2020. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172723/raportti24-2.pdf>

Mum´s 2019. Lähde Mum'sin mukana eettisen äärelle. Matka Mum'sin pajalle helmikuussa 2021! 2019. Mum´sin blogi. Viitattu 24.6.2020. <https://mums.fi/fi/blogi/304-laehde-eettisen-aaerelle-matka-mum-sin-pajalle-15-21-2-2020>

Myssyfarmi: Haluatko Myssymummoksi? Yrityksen verkkosivu. Viitattu 20.8.2020. <https://www.myssyfarmi.fi/fi/haluatko-myssymummoksi>

Myssyfarmi: Tarinamme. Yrityksen verkkosivu. Viitattu 24.6.2020. <https://www.myssyfarmi.fi/fi/tarinamme>.

Mäki, S. 2018. Mikromuovit. Suomen tekstiili ja muoti. Viitattu 23.3.2020. <https://www.stjm.fi/toiminta-alueemme/vastuullisuus/mikromuovit/>

Mäki, S. 2020. Suomen tekstiili ja muoti, Hiilineutraali tekstiiliteollisuus-tulevaisuutta vai utopiaa?-webinaari. Viitattu 27.5.2020. https://www.youtube.com/watch?v=C-DMaCI-t_Y

Nurmi, A. n.d. Vihreät vaatteet – Materiaaliopas. Viitattu 25.6.2020. <http://vihreatvaatteet.com/materiaaliopas/puuvilla/>

Nurmi, A. 2019. Vastuullisuus vaatesuunnittelussa. Telaketju-webinaari. Julkaistu 24.1.2019. Viitattu 20.5.2020. <https://telaketju.turkuamk.fi/webinaarit/vastuullisuus-vaatesuunnittelussa/>

Ojasalo, K.; Moilanen, T. & Ritalahti, R. 2015. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Räisänen, R. Värjäyksen tarina. Viitattu 28.5.2020. <https://www.tekstiilikulttuuriseura.fi/49>

Rintaniemi, P. 2002. Käsityötuotteisiin ja palveluihin liitetyt merkitykset. Teoksessa: Käsintehty tulevaisuus – Näkökulmia käsityörittäjyyteen. Helsinki: Sitra, Edita Prima Oy. Viitattu 25.3.2020. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172723/raportti24-2.pdf>

Saana ja Olli: About. Yrityksen verkkosivu. Viitattu 9.8.2020. <http://www.saanajaolli.com/site/>

Stenros, A. 2002. Käsintehty tulevaisuus – näkökulmia käsityörittäjyyteen, Käsityön kulttuuriset ja sosiaaliset merkitykset. Helsinki: Sitra, Edita Prima Oy. Viitattu 1.4.2020. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172723/raportti24-2.pdf>

Suomen ympäristökeskus. 2020. Julkaistu 17.4.2020. Viitattu 25.5.2020. https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Kohti_kestavia_tekstiilisyysteemeja_Resurssiviisaan_globaalin_tekstiiliiketoiminnan_yhteiskehittaminen_Suomeen_FINIX

Telaketju 2019. Mitä telaketju tekee? Viitattu 25.6.2020. https://telaketju.turkuamk.fi/mita_telaketju_tekee/

Valta, L. 2019. Puolet suomalaisesta lampaanvillasta päätyy roskeen samalla, kun Suomeen tuodaan villaa ulkomailta. Ylen artikkeli. Julkaistu 11.1.2019. Viitattu 28.8.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-10588584>

Vastuullinen verkkokauppa -koulutus 2020. Tampereen kaupunki – KIERTO-hanke. 18.-20.5.2020.

Väliaho, T. & Kempas, K. Helsingin Sanomat. 2017. Monet vaatealan yritykset syyllistyvät viherpesuun, sanoo suomalaisprofessori – Tanskan TV2: H&M polttaa 12000 kiloa käyttökelpoisia vaatteita vuodessa, vaikka yritys vannoo kierrätyksen nimeen. Julkaistu 15.10.2017. Viitattu 29.5.2020. <https://www.hs.fi/talous/art-2000005409815.html>

Waveweaver´s wool: Home. Yrityksen verkkosivu. Viitattu 24.6.2020. <https://www.waveweavers-wool.fi/>

Weecos: Vastuullisuudesta. Yrityksen verkkosivu. Viitattu 24.6.2020. <https://www.weecos.com/fi/vastuullisuus>